

PÄIVÄ, JOLLOIN JOKAINEN ONNISTUU

Liikunnallinen isä-lapsipäivä osana vankilan perhetyötä

Nina Ahola ja Henna Matikainen

Opinnäytetyö, syksy 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

Ole se, joka hoivaa ja rakentaa.

Ole se, joka ymmärrystä antaa.

Ole se, joka vie lasta suojaan.

Ole se, joka turvaa Luojaan.

Ole se, joka jaksaa hetkisen.

Ole se, joka viettää aikaa leikkien.

Ole se, joka kannustaa.

Ole, se joka rakastaa.

H & N

TIIVISTELMÄ

Ahola, Nina & Matikainen, Henna. Päivä, jolloin jokainen onnistuu - Liikunnallinen isä-lapsipäivä osana vankilan perhetyötä. Diak, Etelä, Helsinki, syksy 2016, 71s., 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali-alan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyömme on produktio, joka kirjallisen raportin lisäksi sisältää toiminnallisen osuuden. Opinnäytetyömme toteutettiin yhteistyössä Vankilan kanssa ja sen tarkoituksena oli tukea Vankilassa olevan isän vanhemmuutta. Osana Vankilan perhetyötä järjestimme liikunnallisen isä-lapsipäivän, jolla tuimme myös isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Käytämme opinnäytetyössämme yhteistyötahostamme nimeä Vankila, isolla alkukirjaimella. Paikallinen Seurakunta järjesti toimintaa tiloissaan lasten saattajille. Tästä Seurakunnasta käytämme myös nimeä isolla alkukirjaimella.

Työstimme opinnäytetyötämme aiempien kehittämishankkeiden pohjalta. Aineisto opinnäytetyössämme koostui kehittämistyöhön osallistumalla, teoreettisesta lähdemateriaalista, Vankilan erityisohjaajan kanssa käydyistä keskusteluista sekä liikunnallisen isä-lapsipäivän palautteista. Palautteet kerättiin suullisesti sekä kirjallisella palautelomakkeella.

Tuloksista selvisi isä-lapsipäivän tarpeellisuus, sillä isät kokivat liikunnallisen isä-lapsipäivän olevan merkityksellinen tuki isyyden vahvistamiseksi. He olivat myös kaivanneet isällistä vastuunottoa sekä vaihtelua perhetapaamisille. Tuloksista ilmeni myös isän ja lapsen välisen yhteisen ajan merkitys. Osana Vankilan perhetyötä voidaan käyttää kehittämistyötämme, joka todettiin palautteissa toimivaksi menetelmäksi tukemaan Vankilassa olevan isän vanhemmuutta.

Asiasanat: rikosseuraamus, vankila, vanhemmuus, isyys, perhetyö, positiivisuus, liikkuminen

ABSTRACT

Ahola, Nina and Matikainen, Henna

The day when everyone can be successful – Sportive father-child day as part of the Prison family work. 71 p., 5 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2016. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis is a production which also includes a written portion of the functional part. This thesis was cooperation with the Prison and its purpose was to support the parenthood of the imprisoned father. The objective was to organize a sportive father-child day as a part of the Prison's family work. This day support the relationship between a father and a child. In this thesis the name Prison is used with the capital initial about our cooperation partner. The local Parish arranged activities to children's escorts. In this thesis the Parish is also with the capital initial.

The material in this thesis was formed by participating in development work and theoretical source material. Also there was discussion with the Prison special instructor. Feedback was collected from the sportive father-child day and the feedback was gathered verbally and written.

The results presented the necessity of the father-child day, for fathers experienced father-child day to be relevant support to strengthen the paternity. They had also missed the father's responsibilities and also variation for family meetings. This thesis results also showed the meaning of the interaction of father and child. The development work can be used as part of the Prison's family work that was found in the feedback as a functional method to support the parenthood of a father in Prison.

Keywords: criminal sanctions, prison, parenthood, paternity, family work, positivity, physical training

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	8
2 VANHEMMUUS	10
2.1 Vanhemmuuden tasa-arvoistuminen	10
2.2 Vanhemmaksi kasvaminen	11
2.3 Vanhemmuuden tukeminen	11
3 ISYYS	14
3.1 Isyys muuttuvassa yhteiskunnassa	15
3.2 Isänä vankilassa	16
4 PERHETYÖ	18
4.1 Perhetyö vankilassa	18
4.2 Sosiaalipedagogiikka	20
5 KASVATA KEHUEN	22
5.1 Vanhemmat esikuvana	22
5.2 Kantava kannustus	23
6 LIIKKUMALLA YHDESSÄOLOA	24
6.1 Liikuntaa vauvasta vaariin	24
6.2 Yhdessä liikkuminen	26
6.3 Liikunta kasvatuksen tukena	26
7 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	28
7.1 Aiemmat aiheitamme koskevat hankkeet	28
7.2 Työelämän yhteistyötaho	30

7.3 Opinnäytetyön tavoitteet	31
7.4 Palautteiden keruu ja arviointimenetelmät	32
8 OPINNÄYTETYÖN YMPÄRISTÖ	33
9 LIIKUNNALLISEN ISÄ-LAPSIPÄIVÄN SUUNNITTELU	35
9.1 Tapahtuman suunnittelu	35
9.2 Seurakunnan työntekijöiden suunnittelema toiminta lasten saattajille	37
9.3 Ohjaaminen	38
10 LIIKUNNALLINEN ISÄ-LAPSIPÄIVÄ	39
10.1 Toteutus.....	40
10.2 Vanhemmuuden tukemisen menetelmät	42
10.3 Seurakunnan työntekijöiden toteuttama toiminta lasten saattajille.....	43
11 ARVIOINTI.....	44
11.1 Lasten ja isien yhteinen palaute	45
11.2 Isien oma palaute	46
11.3 Vankilan erityisohjaajan palaute	47
11.4 Seurakunnan työntekijöiden palaute.....	48
12 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	50
12.1 Työn tärkeimmät tulokset.....	50
12.2 Seurakunnan ja Vankilan välinen yhteistyö	52
12.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	53
12.4 Ammatillinen kehittyminen	55
LÄHTEET.....	58
LIITE 1: Mainos.....	65

LIITE 2: Liikunnallinen isä-lapsipäivä	66
LIITE 3: Palautekysely perheille.....	69
LIITE 4: Palautekysely isille	70
LIITE 5: Kunniakirja.....	71

1 JOHDANTO

Suomen seuraamusjärjestelmän yhtenä rangaistusmenetelmänä on vankila, jonne voidaan tuomita rikoksen tehnyt henkilö (Laine 2014, 49, 337). Rikosseuraamuslaitoksen (2016a) mukaan vankien määrä Suomessa on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana ja vuonna 2015 vankeja on ollut keskimäärin 3000. Osa vangeista on perheellisiä ja Kriminaalihuollon tukisäätiön (i.a.a.) arvon mukaan Suomessa on noin 8000–10 000 lasta, jonka vanhempi on vankilassa. Keskimäärin tämä on kolme lasta yhtä vankia kohden. Vankilan perhetyöhön tulisi panostaa, sillä vanhemman vankilassa olo vaikuttaa jokaiseen perheenjäseneseen. Yhdysvaltalaisen InsideOut Dad™ Program in Maryland and Ohio Prisons evaluation report tutkimuksen mukaan vankilassa olevaa isää tukemalla voidaan saada huomattavia tuloksia vanhemmuuteen sitoutumisessa. Tutkimusraportin mukaan vanhemmuuteen sitoutuminen lisääntyy, kun vankilassa oleva isä saa viettää enemmän aikaa lapsensa kanssa (Kennedy 2009). Vankiloiden perhetyötä tulisi Rikosseuraamuslaitoksen (2013a, 6) lapsi- ja perhetyön linjausten mukaan kehittää lapsikeskeisempään suuntaan.

Käytämme tässä opinnäytetyössä yhteistyötahostamme isolla alkukirjaimella nimeä Vankila, millä takaamme tunnistamattomuuden turvallisuussyistä. Opinnäytetyömme tavoitteena on tukea Vankilassa olevan isän vanhemmuutta järjestämällä liikunnallinen isä-lapsipäivä osana Vankilan perhetyötä. Liikunnallisen isä-lapsipäivän tavoitteena on tukea isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta yhteistä aikaa järjestämällä. Toteutimme opinnäytetyömme työelämälähtöisesti Vankilassa, johon olimme yhteydessä omasta kiinnostuksestamme. Tämän Vankilan perhetyö sisältää perhetapaamisia ja yhteydenpitoa, joten kehitimme heille uuden menetelmän perhetyön tueksi. Vankilan lisäksi yhteistyötahonamme toimi paikallinen evankelis-luterilainen Seurakunta, jonka nimessä käytämme myös isoa alkukirjainta. Seurakunta järjesti tiloissaan liikunnallisen isä-lapsipäivän aikana toimintaa lasten saattajille, jonne tilasimme Kriminaalihuollon tukisäätiöltä (i.a.b.) Emilia DVD:n.

Opinnäytetyötämme tukevat tekemämme haastattelut, jotka pohjustavat työmme sisältöjä. Opinnäytetyötämme varten olemme keskustelleet Vankilan erityisohjaajan kanssa, joka toimi työelämän ohjaajanamme. Olimme yhteydessä myös Vankilan johtajaan, jolta saimme luvan toteuttaa liikunnallisen isä-lapsipäivän Vankilassa. Lisäksi haastattelimme toisen vankilan perhetyöntekijää isä-lapsitapahtuman järjestämisestä.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koostuu vanhemmuudesta, isyydestä, perhetyöstä sekä kehumisen ja liikunnan merkityksestä kasvatuksessa. Teorian jälkeen esittelemme yhteistyötahon ja työmme tavoitteet sekä käyttämämme arviointimenetelmät. Järjestämästämme liikunnallisesta isä-lapsipäivästä olemme kirjanneet päivän suunnittelun, toteutuksen ja kerätyt palautteet. Palautteiden yhteenvedoista nostamme esille tärkeimpiä tuloksia, joista selviää toiminnan merkittävyys. Toiminnan jatkotutkimuksia ajatellen sekä Vankilan ja Seurakunnan yhteistyön lisäämiseksi pohdimme mahdollisia kehittämisideoita. Opinnäytetyön loppuun olemme lisänneet työssä käyttämämme lähteet ja liitteet, jotka ovat olleet osana liikunnallista isä-lapsipäivää.

2 VANHEMMUUS

Mulla yksi pyyntö ois, älä vie lapsuuttani pois. -V. Jokinen

Vaativin työ maailmassa on vanhemmuus, sillä se vaikuttaa laajasti seuraavaan sukupolveen. Lapsi tuo mukanaan uusia tilanteita, joista vanhemman on mahdollista oppia itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Vanhemman on hyvä tunnistaa ja hyödyntää omia sisäisiä voimavarojaan kehittyäkseen vanhemmuudessa. (Kabat-Zinn 2011, 27–28, 49.)

2.1 Vanhemmuuden tasa-arvoistuminen

Tasa-arvotietoisuus lisääntyi toisen maailmansodan jälkeen. Tasa-arvopolitiikka on tuonut isille oikeuksia ja mahdollisuuksia, kuten vanhempainvapaan ja eron jälkeisen lapsen yhteishuoltajuuden. (Kolehmainen 2004, 90; Vuori 2004, 58.) Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609) astui voimaan vuonna 1986 ja samalla vuosikymmenellä tapahtui myös muita tasa-arvollisia muutoksia. Sosiaalietuudet sukupuolineutralisoituivat, äitiysrahan rinnalle tuli isyys- ja vanhempainraha, isälle tuli oikeus isyyslomaan ja myös kotihoidon tukeen vanhempainrahakauden päätyttyä. (Aalto 2012, 17; Karisto, Takala & Haapola 1998, 217, 297; Vuori 2004, 47–48.)

Yhteiskunnallisena ajatteluna isyys nähdään henkilökohtaisena valintana, kun taas äitiys ajatellaan velvollisuutena (Vuori 2004, 49). Pääosin vastuu lapsesta on äidillä, eikä tätä vastuuta normaalisti kyseenalaisteta (Karisto, Takala & Haapola 1998, 219; Sinkkonen 1998, 59–60). Äiti saattaa tiedostamattaan olla isä-lapsisuhteen välissä, minkä seurauksena isä saattaa jättäytyä vastuunotosta taka-alalle (Haapakoski & Silvén 2010, 106–107).

2.2 Vanhemmaksi kasvaminen

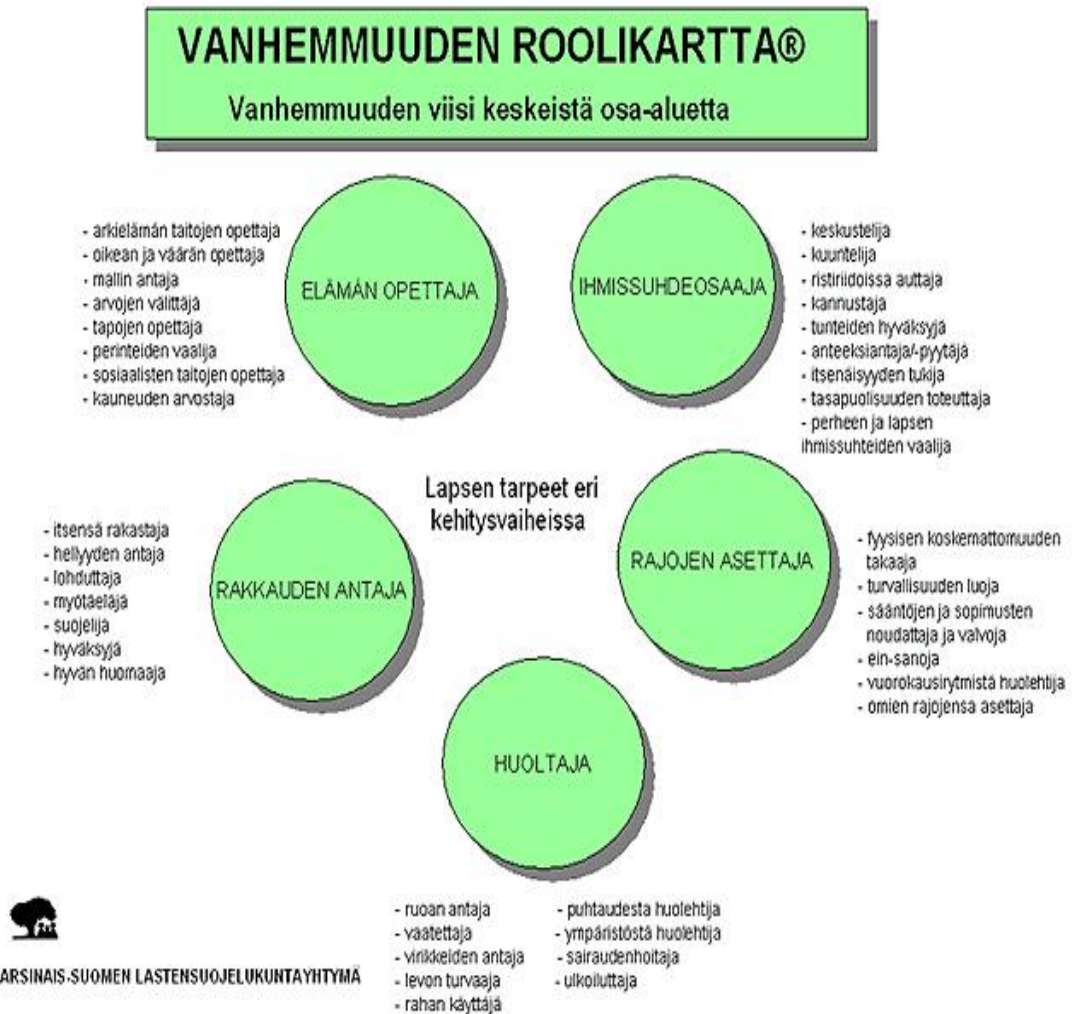
Vanhemmuudessa kerätään tietoa ja kokemuksia osittain tiedostaen ja osittain tiedostamatta. Saatujen havaintojen lisäksi vanhemmuutta muokkaavat omien vanhempien antama malli, lapsuudessa koetut kasvatustavat sekä ympärillä olevien, samassa elämäntilanteessa elävien tavat toimia. (Rankinen 2010, 87–88.) Vanhemman tulee myös kerätä tietoa lapsen yksilöllisistä tarpeista ja huomioida ne muuttuvissa kehitysvaiheissa. Lasta ei tulisi verrata sisaruksiin tai muihin saman ikäisiin, sillä se luo hänelle paineita ja vaikuttaa sitä kautta hänen itsetuntoonsa. Lapsi vertaa jo tiedostamattaan itseään muihin lapsiin. (Einon 2003, 20.)

Lapsi tarvitsee kasvaakseen vastuulliseksi aikuiseksi vanhemman turvallista läsnäoloa, jossa hänet otetaan huomioon ja hänestä huolehditaan riittävästi. Turvallisen vanhemmuuden puuttuessa lapsi rakentaa turvan itse, mikä estää häntä henkisesti hajoamasta. Aikuisuudessa tämä lapsena itse rakennettu tarpeellinen turva kääntyy kuitenkin rasitteeksi, sillä se saattaa vääristää henkilön käsitystä itsestään. (Kristeri 1999, 14–15, 42.) Tämän vuoksi on tärkeää tukea vankilassa olevien vanhempien isyyttä ja isä-lapsisuhdetta, esimerkiksi toiminnallisella päivällä.

2.3 Vanhemmuuden tukeminen

Useimmilta vanhemmilta löytyy sisäinen vanhemmuus, mutta ne joilta se puuttuu tarvitsevat erityistä tukea vanhemmuuteen. Vanhemmuuden taitoja voidaan harjoittaa järjestämällä vanhemmuutta tukevia toimintoja, kuten perhekuntoutusta. (Kristeri 1999, 69–70; Rikosseuraamusvirasto 2003, 99.) Kattava tukiverkosto tukee kasvatusta ja vanhemmuutta, sillä tärkeintä on taata lapselle turvallinen kasvuympäristö sekä riittävä hoiva ja huolenpito. Lapsen läheinen suhde vanhempaan lisää tasapainoista kehitystä. Vanhemman omalla hyvinvoinnilla on myös suuri vaikutus, sillä sen nähdään heijastuvan lapsen kehitykseen. (Jämsä 2010, 30–32; Sinkkonen 1998, 61.) Tuen lisäksi vanhemmat tarvitsevat tietoa

vanhemmuudessa käytettävistä taidoista jolloin apuna voidaan käyttää vanhemmuuden roolikarttaa (KUVIO 1) (Kristeri 1999, 69–70).

KUVIO 1. Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013)

Vanhemmuuden roolikartta on yksi Vankilan perhetyön käyttämistä työvälineistä. Perhetyö voi käyttää sitä keskustelun pohjana, lastensuojelun tarpeiden arvioinnissa, vanhemmuuden havainnollistamisessa ja arvioinnissa sekä vanhemman että työntekijän näkökulmasta. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 11, 16; Tapio, Seppänen, Hyppönen, Janhunen, Prusila, Salo, Toivanen & Vilén 2010, 136–138.) Vanhemmuuden roolikartan käytön tavoitteena on tukea tasapainoi-

seen vanhemmuuteen, jossa kaikki viisi osa-aluetta tukevat toisiaan. Työntekijältä vanhemmuuden roolikartan käyttö vaatii kuitenkin perehtyneisyyttä. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 5; Tapio ym. 2010, 138.)

3 ISYYS

Ei pieni puu vielä myrskystä tiedä, ei pieni puu vielä myrskyä siedä.

Ole suojana pienelle suuri puu, jotta pienellä juuret vahvistuu. -S. Piira

Käsitteenä isyys on haastava, sillä se voidaan määritellä monella eri tavalla. Isyys voidaan jakaa neljän käsitteen avulla, jotka ovat biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys. Biologisen määritelmän mukaan isällä ja lapsella on perinnöllinen suhde, joka määräytyy geeneistä. Juridinen isyys määräytyy yhteiskunnan antamien oikeuksien ja velvollisuuksien mukaan, joita isällä on lapseen lain edessä. Lain vahvistama isyys voi määräytyä avioliiton, isyyden tunnustamisen tai adoption perusteella tai tuomioistuimen päätöksellä. Sosiaalinen isä on henkilö, joka jakaa arjen lapsen kanssa, antaa aikaa ja huolenpitoa sekä on mukana sosiaalisissa tilanteissa. Psykologinen isyys määrittyy tunnepohjaisen ja kiintymyssuhteen perusteella. Tämä eroaa muista isyyskäsitteistä siten, että lapsi itse määrittää sen kenet hän kokee isäkseen. (Aalto 2012, 23; Huttunen 2001, 57–64.)

Käsitteiden lisäksi isyys jaetaan malleihin, jotka voidaan Vuoren (2004, 29–30) mukaan jaotella neljään osaan. Tasa-arvoisessa mallissa isä jakaa perhevelvollisuudet ja hoivaavassa mallissa isä pyrkii läheisyyteen. Valintoja tekevässä mallissa vastuu lapsesta jää äidille, sillä isä haluaa seurata yksilöllisiä tavoitteitaan. Maskuliinisessa mallissa isä kantaa suurempaa vastuuta yhteiskunnallisista velvollisuuksista, joihin kuuluu perheen toimeentulo. Muuttuvassa yhteiskunnassa näissä malleissa on kuitenkin päällekkäisyyksiä.

Isän sitoutuminen vanhemmuuteen lisää lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kognitiivista kyvykkyyttä eli tapaa toimia ja tuntea. Lapset sukupuolesta riippumatta tarvitsevat isää syntymästä saakka ja varhaislapsuuden turvallinen kiintymyssuhde isään saattaa vaikuttaa vastuuntuntoon myöhemmällä iällä. Sairaukset näkyvät positiivisena koulumenestyksenä ja kasvavina ratkaisukeskei-

sinä kykyinä, jolloin lapsi osaa kohdata vaikeitakin tilanteita. Vuorovaikutussuhde isän ja lapsen välillä voi myös vähentää lapsen tunne- ja käytöshäiriöitä kuten masennusta ja levottomuutta. (Juusola 2011, 110; Mykkänen & Eerola 2014, 50–51; Sinkkonen 1998, 160.) Kasvaakseen poika tarvitsee isän esimerkkiä ja huolenpitoa, mikä saattaa vähentää lapsen väkivaltaisia taipumuksia. (Kabat-Zinn 2011, 261; Rikosseuraamusvirasto 2003, 15, 18.) Tyttö oppii luottamaan omiin tunteisiinsa ja ilmaisemaan niitä isän avulla, sillä tunne-elämän rakentuminen luo kasvulle elintärkeän perustan (Aalto 2012, 73; Kabat-Zinn 2011, 280).

3.1 Isyys muuttuvassa yhteiskunnassa

Yhteiskunnan kolme murrosta ovat tuoneet muutoksia isän rooliin (Karisto, Takala & Haapola 1998, 219). Esimodernissa ajassa vanhemmuudessa on ollut vahva sukupuoli- jaottelu, jolloin isä on huolehtinut perheen taloudesta. Modernissa ajassa vanhemmuus on seurannut esimodernin esimerkkiä, jolloin isän rooli on ollut etäinen niin fyysisesti kuin emotionaalisesti, mutta kurinpito on ollut vahvana osana miehen roolia. Postmodernissa ajassa näkyy jo paljon muutoksia edellä mainittuihin aikoihin verrattuna ja nykyään isältä odotetaan enemmän osallistumista perheen arkeen sekä lasten hoitoon. (Huttunen 2014, 184–185; Karisto, Takala & Haapola 1998, 220.)

Yhden sukupolven aikana isyydessä on tapahtunut suuria muutoksia. Nykyään puhutaan jaetusta vanhemmuudesta, sillä isä ja äiti ymmärretään tasavertaisiksi vanhemmiksi. Muuttuva yhteiskunta ohjaa isyyttä monipuolisesti osallistuvampaan suuntaan. (Kolehmainen 2004, 91.) Isän saattaa kuitenkin olla vaikea löytää tehtäväänsä perheessä vanhempana, sillä yhteiskunnan perusturva viime kädessä huolehtii perheiden taloudellisesta pärjäämisestä. Ympärillä tapahtuvista muutoksista huolimatta isän esikuvana tiedostamatta toimii omalta isältä saatu malli (Mykkänen & Eerola 2014, 49).

Vahvin tekijä vanhemmuuteen sitoutumisessa on oma halu olla isä, kantaa vastuuta ja olla mukana lapsen elämässä. (Mykkänen & Eerola 2014, 49.) Vaikka isyys yhteiskunnassa onkin muuttunut osallistuvampaan suuntaan, voidaan kysyä, eri-arvostetaanko vanhemmuutta vankilassa. Vankilan erityisohjaajan mukaan äidin on mahdollista pitää lastaan vankilassa lapsen tiettyyn ikävuoteen saakka, kun taas isällä tämä mahdollisuus on huomattavasti pienempi.

3.2 Isänä vankilassa

Isällä on oikeuksia ja velvollisuuksia toimia täysivaltaisena vanhempana ja osallistuminen lapsen elämään on tärkeää vankilassa olosta huolimatta. Perhe on kokonaisuus ja muutokset perheen sisällä vaikuttavat jokaiseen perheenjäseneseen. (Huttunen 2014, 192; Sinkkonen 1998, 206.) Isä joutuu tarkkailemaan käytöstään ja pohtimaan sen vaikutusta sukupolvelta seuraavalle, sillä vanhemman elämänvalinnat ja vankilassa olo saattavat vaikuttaa lapseen. Lapsen kehitykseen kuuluu monenlaisia haasteita, sillä riskit ja suojaavat tekijät muuttuvat eri kehitysvaiheissa. Vankilaan joutuessaan isä saattaa suojata omaa ja lapsen toimintakykyä etäännyttämällä perheestään. Tämä on kuitenkin mahdollista kääntää voimavaraksi olemalla läsnä, aina kun siihen on mahdollisuus. (Sinkkonen 1998, 206, 222.)

Lapsi saattaa kantaa huolta ja syyllisyyttä vanhemman poissaolosta varsinkin, jos lapsi ei tiedä miksi vanhempi on poissa tai missä vanhempi on. Aikuisten tulisi olla avoimia lapselle, sillä salailu saattaa aiheuttaa epävarmuutta ja luottamuspulaa. Lapselle tulisi tarjota ikä- ja kehitystason mukaiset välineet vanhemman poissaolon esille tuomien kysymysten ratkaisemiseksi. Erityisen tärkeää on keskustella vankilan esille nostamia ajatuksia yhdessä lapsen kanssa, ettei hän jää yksin pohtimaan kysymyksiä. (Lehmusvaara 2015; Rikosseuraamuslaitos 2016b.)

Nykyteknologia mahdollistaa tiheän yhteydenpidon, joten sen heikentyminen vankeuden aikana koventaa saatua rangaistusta. Yhteydenpito perheenjäseniin

vankeusrangaistuksen aikana on rajallista, vaikka vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon, puhelimen käyttöön, tapaamisoikeuksiin ja poistumislupiin. (Kurki-Suutarinen 2010, 48; Rikosseuraamuslaitos 2016b; Rikosseuraamusvirasto 2003, 56, 81; Vankeuslaki 767/2005.) Etenkin isän ja lapsen välistä yhteydenpitoa vankeusrangaistuksen aikana tulisi tukea. Isän saama tuomio on yhtä lailla lapselle tuomio, sillä hänet fyysisesti erotetaan isästään.

4 PERHETYÖ

Paras lelu minkä lapsi voi saada, on vanhempi leikkimässä lattialla hänen kanssaan. -Tuntematon

Sanasta perhe tulee usein mieleen isä, äiti ja lapset. Perheen määrittely on kuitenkin haastavaa, sillä perheitä on monenlaisia ja jokainen määrittelee sen omista lähtökohdistaan käsin. (Rikosseuraamusvirasto 2003, 15.) Yhteiskunta määrittelee perheen laaja-alaisesti ja palveluiden näkökulmasta käsitys perheestä vaihtelee (Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 10).

Perhetyön tarkoitus on tukea perheitä, jotka tarvitsevat apua arjen hallinnassa turvatakseen lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Lastensuojelulaki 2007/417.) Perhetyö ei vaadi lastensuojelun asiakuutta, sillä se on sosiaalihuoltolain (2014/1301) mukainen palvelu, jonka aloittamiselle on monia syitä. Perhetyössä tutkimuksen kohteeksi nostetaan perheen voimavarat, jotka tulevat esille perhetyön tapaamisten edetessä. Perhetyössä pyritään myös vahvistamaan perheen sosiaalisia verkostoja ja luomaan uusia niitä tarvitseville sekä tukemaan perhettä erilaisin tukitoimin isän vankilassa olon ajan. (Hansen 2004, 13; Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361; Vilén ym. 2010, 10, 27.) Perhetyötä tehdään laajasti sosiaali- ja terveysalan kentällä, kuten sosiaalityössä, seurakunnassa ja vankilassa (Vilén ym. 2010, 24–25).

4.1 Perhetyö vankilassa

Kuntoutus on tärkeä osa vankeusrangaistusta, johon sisältyy muun muassa perhesuhteiden ylläpitäminen ja uusintarikollisuuden vähentäminen. Vankilassa oleva isä saattaa kokea menettävänsä henkistä isyyttään, sillä tapaamiset lapseen ovat rajoitettuja. Lapsella on kuitenkin oikeus nähdä vanhempansa oman

etunsa mukaisesti. (Aalto 2012, 150; Rikosseuraamusvirasto 2003, 17, 96; Vankeuslaki 2005/767.) Perhetyöllä tulisi tukea perhettä jo ennen tuomion täytäntöönpanoa sekä jatkaa sitä vankilassa ja vielä vapautumisen jälkeenkin. Vankilan ja sosiaaliviranomaisten välistä tiivistä yhteistyötä tarvitaan lapsen edun täyttymiseksi. (Rikosseuraamuslaitos 2016b; Rikosseuraamusvirasto 2003, 80.) Suomessa sekä Yhdysvaltojen Marylandissa ja Ohiossa tehtyjen laskelmien mukaan yhdellä vankilassa olevalla isällä on keskimäärin kolme lasta. Tämän vuoksi vankilan perhetyöhön tulisi panostaa, sillä vanhemman vankilassa olo vaikuttaa jokaiseen perheenjäseneseen. (Kennedy 2009, 4; Rikosseuraamuslaitos 2016b.)

Opinnäytetyön ympäristössä perhetyötä toteutetaan Vankilan erityisohjaajan mukaan perhetapaamisilla, poistumisluvilla, vertaistukiryhmillä ja yksilöohjauksella. Vankila tarjoaa tilat perhetapaamisille, jotka mahdollistavat monipuolisen toiminnan lasten kanssa. Tällä hetkellä Vankila ei ole tarjonnut ohjattua isälapsitoimintaa, sillä tapahtuman järjestäminen edellyttää suurta työpanosta.

Perhetapaamiset vankiloissa ajoittuvat yleensä viikonloppuihin ja voivat olla kestoaltaan muutamasta tunnista muutamaan päivään. Tapaajille käynti vankilassa saattaa kuitenkin olla kokemuksena ahdistava, jolloin perhetyön ja vertaistuen merkitys kasvaa. (Rikosseuraamusvirasto 2003, 57–59.) Yhteiskunnan tulisi tarjota vankien läheisille tukea, jolla pyrittäisiin vähentämään vankeudesta perheelle aiheutuvia haittoja ilman, että perheenjäsenet joutuvat kantamaan vastuuta omaisen tekemästä väärästä valinnasta. Vastuunkantaminen saattaa näyttäytyä lapsen kiintymyssuhteen haavoittumisena. (Rikosseuraamuslaitos 2016b; Rikosseuraamusvirasto 2003, 80.)

Lapsen turvallinen kiintymyssuhde vanhempaansa vaikuttaa lapsen kehitykseen ja pitkälle aikuisuuteen saakka. Turvallinen kiintymys vaikuttaa ennen kaikkea lapsen itseluottamukseen, sosiaalisiin taitoihin ja empatiaan toisia ihmisiä kohtaan. Kiintymyksellä tarkoitetaan lapsen suhdetta vanhempaan, ei niinkään vanhemman suhdetta lapseen. (Hughes 2011, 25; Juusola 2011, 110.) Kiintymyssuhde haavoittuu, kun perheenjäsenten välit katkeavat fyysisesti kuten ta-

pahtuu isän joutuessa vankilaan. Ero vanhemmasta saattaa synnyttää voimakkaita tunteita lapsessa kuten vihaa, pelkoa, surullisuutta ja häpeää. Tunteet ja niiden käsittelemättömyys voi kasvaa liian suureksi, jolloin kiintymyssuhdetta on vaikea korjata. Vankilan perhetyöllä, perhetapaamisilla ja yhteisillä isä-lapsi-toiminnoilla voidaan omalta osalta ylläpitää lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Nämä toiminnot vahvistavat lapselle katkosten vanhemmasta olevan normaaleja tapahtumia eivätkä ne tuhoa suhdetta. (Hughes 2011, 184–185, 195.)

4.2 Sosiaalipedagogiikka

Lähtökohdat elämään ovat vaihtelevia, sillä jokainen meistä syntyy erilaisiin oloihin. Sosiaalipedagogiikka eli sosiaalikasvatus tukee ihmisen persoonallista ja sosiaalista kasvua. Sosiaalipedagogiikan lähtökohtana on yksilön ohjaamista sosiaaliin taitoihin ja valmiuksiin, joita tarvitaan yhteiskuntaan sopeutumisessa. Tämä on mahdollista, kun yksilö tuntee kuuluvansa ryhmään ja olevansa arvostettu sekä omaksumaan yhteiskunnan normit. (Kurki 2010, 149–151, 165; Rikosseuraamusvirasto 2003, 97.)

Sosiaalipedagoginen kasvatus on yhteiskunnan tehtävä ja sen tarkoituksena on suunnata yksilö oikeudenmukaisempaan elämään. Yhteiskunta toteuttaa tätä tehtävää tarjoamalla muun muassa perhetyön palveluja ja vankilan sosiaalityötä. Ammattihenkilöstö tarvitsee työn tekemiseen jatkuvaa kouluttautumista, sillä vankien tekemät rikokset ovat eritasoisia. (Kurki 2010, 166, 173; Rikosseuraamusvirasto 2003, 79.)

Vankilan tarkoituksena on rangaista rikoksentekijää, samalla puhdistaa yhteiskuntaa sekä taata sen turvallisuus ja järjestys. Sosiaalipedagogiikan yksi keskeisin toimintakenttä on vankila, sillä vangeilla on suuri riski syrjäytyä yhteiskunnasta. Vankilan sosiaalipedagogiikan tavoitteena on mahdollistaa vangeille myönteistä toimintaa, joiden kautta voi harjoitella tavallisia arkisia tilanteita. Yksilön persoonallista kasvua tulisi tukea koko vankilassaoloajan, sillä yksilö kehit-

tää itsessään hyödyllisiä taitoja, jotka saattavat vähentää uusintarikollisuutta. (Kurki 2010, 151, 168, 183.) Persoonallista kasvua voidaan tukea muun muassa vertaistuen avulla.

Vertaistukea voi olla ammattilaisen ohjaama yhteisökuntoutus sekä vapaamuotoinen toiminta, jossa jaetaan kokemuksia samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Vertaistuki saattaa auttaa jaksamaan haastavassa elämäntilanteessa, kun jaetut kokemukset käännetään voimavaroiksi turvallisessa ja luottamuksellisessa ympäristössä. Tällöin on tärkeää luoda sosiaalinen ympäristö, jossa voi tuntea itsensä hyväksytyksi ja saada osakseen yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kalliomaa 2010, 104; Taruvuori 2010, 126–128.)

5 KASVATA KEHUEN

Kehu eleillä sanojen sijaan. -B. Furman

Ihmisen olisi hyvä pyrkiä positiivisuuteen, sillä negatiivisuus on henkisesti kuluttavaa. Positiivinen ajattelu luo ympärille myönteistä ilmapiiriä, jolloin se tarttuu myös herkästi lähiympäristöön. (Ojanen 2014, 115, 390.) Kehumisen ja kannustamisen tulisi olla kasvatuksen yhtenä keskeisenä osana. Se saattaa tuntua haastavalta, mutta sitä on mahdollista harjoitella. Kehun ja kannustuksen avulla lapsi rakentaa itsetuntoaan, itseluottamustaan ja minäkuvaansa sekä löytää käytettävissä olevat voimavaransa. Usein kehuminen ja kannustaminen mielletään sanalliseksi, mutta sitä voi osoittaa myös muilla tavoilla. Sanoja tehokkaampia keinoja voivat olla annettu aika, katseet, eleet, teot ja kosketus. Lapsen tyytyväisyys itseensä ja arvokkaaksi kokemisen tunteensa korostuvat hänen tietäessään, että vanhemmat ovat häneen tyytyväisiä. (Hartley-Brewer 2006a, 9; Hartley-Brewer 2006b, 5; Lee 2011, 94–95.)

5.1 Vanhemmat esikuvana

Vanhempien kokema itsetunto heijastuu myös lapsiin. Mikäli vanhemman oma itsetunto on hyvä, kokee todennäköisesti lapsikin oman itsetuntonsa hyväksi ja päinvastoin. (Einon 2003, 18–19.) Lapsi ottaa eri tavalla vastaan kehuja isältään kuin äidiltään. Vuosikymmenten aikana kehumisen merkitys isältä lapselle on muuttunut, sillä isien osallisuus lastenhoitoon on lisääntynyt ja sitä kautta myös isän antama kannustus on kasvanut. Tytöt ja pojat tarvitsevat itsetunnon kehittymiselle erilaisia kehuja, jotka vahvistavat sukupuolelle ominaisia käyttäytymismalleja. Pojat pitävät tiedostamattaan omaa isäänsä esikuvanaan, minkä vuoksi isän antama palaute on erityisen tärkeää. Tytöt taas tarvitsevat kehuja itsetunnon kehittymiseksi. (Hartley-Brewer 2006a, 11, 13; Hartley-Brewer 2006b, 108.)

Sukupuolesta riippumatta itsetunto rakentuu itsensä arvostamisesta ja itseluottamuksesta. Lapsen itsetunto määrittelee hänen suhtautumistaan elämässä tapahtuviin asioihin. Kehuminen ei tapahdu ainoastaan sanoilla vaan myös sanattomalla viestinnällä on suuri merkitys. Nämä vaikuttavat lapsen identiteettiin ja saattavat olla kantavana voimana myös tulevaisuudessa. (Einon 2003, 18–19; Hämäläinen 2010, 107.)

5.2 Kantava kannustus

Isän ollessa pitkiä aikoja poissa lapsen luota tärkeimmäksi asiaksi nousee yhteisen isä-lapsi-ajan järjestäminen (Lee 2011, 42). Konkreettiset lahjat saattavat hämmentää lasta, sillä lapset ovat minäkeskeisiä ja saattavat näin kokea isän poissaolon rangaistuksena jostakin omasta toiminnastaan. Saadut lahjat lohduttavat lasta, mutta niiden myötä luottamus sanallisiin kehuihin vähenee. (Hartley-Brewer 2006a, 81; Ojanen 2014, 77.)

Vanhemmat usein toivovat lapsensa menestyvän, mutta saattavat tietämättään kehua lasta väärällä tavalla. Perustellun kritiikin antaminen ei ole väärin, mutta lapsi tulisi hyväksyä sellaisena kuin on eikä sellaisena, miten vanhempi haluaisi nähdä lapsensa. Lapsi saattaa stressaantua ja kokea painostusta vääränlaisista kehuista, jotka voivat ajaa hänet tavoittelemaan täydellisyyttä. Lannistava palaute tai liika kehuminen saattaa herättää lapsessa ahdistusta ja huonoa omanarvontuntoa. Kehumisen tulisi olla luontevaa tavallisissa arkisissa tilanteissa. (Hartley-Brewer 2006a, 73; Hartley-Brewer 2006b, 6; Lee 2011, 92; Tapio ym. 2010, 157.)

Monesti ajatellaan kehumisen liittyvän ainoastaan fyysiseen suoritukseen. Tärkeää olisi muistaa huomioida myös henkiset suoritukset, kuten ongelmanratkaisutaidot, sosiaaliset taidot, mielikuvituksen käyttö ja looginen päättelykyky. Kannustavaa palautetta tulisi antaa useasti, sillä sen voima kasvaa ainoastaan palautetta saamalla. Lapsi tarvitsee yhden negatiivisen palautteen unohtamiseksi neljä positiivista palautetta. (Hartley-Brewer 2006a, 50–51.)

6 LIIKKUMALLA YHDESSÄOLOA

Tehdään se yhdessä! -J. Majanen

Yhteiskunnan kehityksen myötä naisten siirtyessä työelämään kodin ulkopuolelle väheni kotona yhdessä perheen kanssa vietetty aika. Samalla ajankäyttö perheen yhteisen tekemisen ja omien harrastusten välillä kiristyi lasten tarvitessa toisinaan yhdessä tekemisen lisäksi vanhemman jakamattoman huomion. Nykyään tarvitaan enemmän järjestettyä toimintaa ja ohjattuja toimintamalleja, joilla saadaan siirrettyä liikuntatottumuksia tietoisesti sukupolvelta toiselle. (Arvonen 2004, 11–12; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9-10.)

Jokaisen tulisi huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan, sillä monia sairauksia ja oireita voidaan ennaltaehkäistä liikunnan avulla. Liikkumisen tarpeet ovat yksilöllisiä ja omaehtoisella liikunnalla on mahdollista vaikuttaa myönteisesti mielialaan. Säännöllinen liikunta on keino ylläpitää terveellistä elämäntapaa, hallita painoa, saada onnistumisen kokemuksia ja selviytyä elämän tuomista haasteista. (Arvonen 2004, 54; Ojanen 2014, 387.)

6.1 Liikuntaa vauvasta vaariin

Päivittäisen liikunnan tarve on erityisen merkittävää lapsilla ja iäkkäillä, sillä sen avulla elimistö rakentaa ja korjaa kehossa syntyviä vaurioita. (Arvonen 2004, 51.) Lapsella on synnynnäinen tarve liikkua, joka samalla tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Liikunta on tärkeää lapsen fyysiselle kasvulle, sillä verenkiertoelimistö ja sydän tarvitsevat rasitusta kehittyäkseen. Lisäksi kasvavan lapsen luusto, motoriikka ja ryhti kehittyvät liikunnan avulla. Lapselle liikunta on aktiivista leikkiä ja omien rajojen kokeilua, jolloin oma keho tulee samalla tutuksi. (Autio & Kaski 2005, 13; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9.)

Kasvaessa aikuiseksi psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen kehitys kokevat muutoksia. Myönteistä kehitystä näillä osa-alueilla voidaan tukea liikunnan avulla. Murrosiässä tapahtuvat muutokset tukevat liikunnallisen elämäntavan kehittämistä nuoruusvuosina, jolloin sen ylläpitäminen aikuisuudessa voi näkyä fyysisenä ja psyykkisenä hyvinvointina. (Arvonen 2004, 61–62; Telama 2000, 59.) Tämän vuoksi olisi hyvä pyrkiä päivittäisen liikuntasuosituksen toteuttamiseen.

Taulukossa 1. on liikuntasuositukset ikäryhmittäin ja esimerkkejä liikuntalajeista. Uudet liikuntasuositukset tulivat voimaan syksyllä 2016. Vanhojen suositusten mukaan päivittäinen liikunnan tarve alle kouluikäisillä lapsilla oli kaksi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016, 9) mukaan muita muutoksia liikuntasuositukseen ei tullut. Vuodenajat mahdollistavat monipuolisen liikunnan harrastamisen ja lähiympäristöön tutustumisen (Autio & Kaski 2005, 22–36; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9).

TAULUKKO 1. Liikuntasuositukset

Ikä	Liikuntasuositus/päivä	Esimerkki lajeja
Alle kouluikäiset	Vähintään 3 tuntia	Uinti, ulkoleikit, pallopelit, tanssi
Kouluikäiset	Vähintään 1-2 tuntia	Yleisurheilu, ratsastus, luistelu, palloilulajit
Aikuiset	Vähintään 30 minuuttia	Lihaskunto, kestävyyskunto, hyötyliikunta

(Autio & Kaski 2005, 22–36; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9)

6.2 Yhdessä liikkuminen

Yhteenkuuluvuuden tunnetta perheenjäsenten välillä voi lisätä yhdessä tekemällä. Yhdessä liikkuminen lisää vuorovaikutusta isän ja lapsen välillä sekä samalla edistää yksilön psyykkistä hyvinvointia. Lapsi ottaa esimerkkiä vanhemmistaan ja liikkuvan lapsen tukena on liikkuva aikuinen (Kalliomaa 2010, 101; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9, 16; Sinkkonen 1998, 159.) Pääsääntöisesti yhdessä liikkumisen tulisi tapahtua lapsen ehdoilla, vanhemman ottaessa kuitenkin vastuuta liikunnan toteutumisesta (Arvonen 2004, 57). Liikunta on yksi keino, jonka avulla vankilassa oleva isä voi ylläpitää yhteenkuuluvuutta lapseen ja syventää isä-lapsi suhdetta.

Yhdessä liikkumisen tulisi ensisijaisesti olla miellyttävää eikä kilpailuhenkistä suorittamista. Miellyttävä liikunta ei vaadi kalliita välineitä tai suuria rahallisia kuluksia, vaan se voi olla edullista tai jopa ilmaista tekemistä. Ympäristön tarjoamat mahdollisuudet vaikuttavat perheen arkiseen liikunnan harrastamiseen ja esimerkiksi luonto tarjoaa niihin hyvät puitteet. (Arvonen 2004, 13, 43; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 10, 23–25; Telama 2000, 67, 71.)

6.3 Liikunta kasvatuksen tukena

Lapsi tarvitsee mahdollisuuksia esitellä taitojaan ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Kiinnostuksen kohteet ovat yhteydessä haluun oppia ja kokeilla uusia asioita sekä kehittyä niissä. Kaikessa tekemisessä ei tarvitse olla loistava vaan riittää, että innostuu tekemästään asiasta ja saa onnistumisenkokemuksia. Pelit ja leikit opettavat lapselle tunteiden säätelyä ja niiden ilmaisua. (Vehkalahti 2007, 22.)

Sosiaalisessa kasvatuksessa liikunnalla on suuri merkitys, sillä sen avulla on mahdollista harjoitella elämässä tarvittavia taitoja. Liikunnalla ja yhdessä tekemällä saattaa myös olla ehkäisevä merkitys rikollisuuteen. (Telama 2000, 56–57, 71.) Ohjatulla yhteisellä tekemisellä annetaan samalla perheelle ideoita it-

senäisesti toteutettavaan liikuntaan, jonka avulla perheen sisäinen yhteenkuuluvuus ja vuorovaikutus kohenevat. Liikunnan kautta on mahdollista harjoitella sosiaaliseen- ja eettiseen kasvatukseen liittyviä sisältöjä. (Arvonen 2004, 35–36; Telama 2000, 60.) Sosiaalisen- ja eettisen kasvatuksen taulukosta (TAULUKKO 2.) näemme osan niiden perusteista.

TAULUKKO 2. Sosiaalinen- ja eettinen kasvatus

(Arvonen 2004, 36)

Kuviosta nähtävien perusteiden lisäksi sosiaalista- ja eettistä kasvatusta yhdistävät oikeudenmukaisuus, rehellisyys ja itseluottamus. (Arvonen 2004, 36) Yhdessä liikkumisen tuomat ristiriidat kehittävät moraalista ajattelua. Vanhemman vastuullisuudella on mahdollista tukea lapsen sosiaalisen- ja eettisen kasvatuksen sisältöjen oppimista. (Telama 2000, 65, 69.)

7 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Yhteistyöllä kohti tavoitteita. -Tuntematon

Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla ohje tai tapahtuman toteuttaminen käytännön työssä. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu kirjallisen raportin lisäksi produktio, joka on uudelleen kehitetty tuotos. Uudeksi tuotokseksi ajatellaan usein maailmasta puuttuvaa tuotosta, mutta todellisuudessa siihen riittää oman persoonallisuuden lisäys. (Diak 2010, 33–34; Hakala 2004, 23; Vilkkä & Airaksinen 2003, 9, 65.) Produktiota tehdessä yksilön tietosuoja on ehdottomassa asemassa ja toiminnan tulee perustua kohdehenkilöiden antamaan suostumukseen (Uusitalo 1998, 30–31).

Aiheemme opinnäytetyölle nousi opintojen ulkopuolelta, mikä omalta osaltaan lisäsi motivaatiota täysin uutta aihetta kohtaan. Opinnäytetyöprosessin edetessä olemme seuranneet ajankohtaista mediaa ja keränneet laaja-alaisesti teoriaa, jota olemme työssämme kriittisesti tarkastelleet. Olemme myös lukeneet lähteitä, joita emme ole varsinaisesti opinnäytetyössämme käyttäneet. Yhteydenotto toiseen vankilaan, jossa perheleirien järjestäminen on säännöllistä, auttoi liikunnallisen isä-lapsipäivän rungon suunnittelussa. Lisäksi vierailut Vankilalla ja sieltä saadut tiedot aiheeseemme liittyen ovat auttaneet teorian etsinnässä.

7.1 Aiemmat aihettamme koskevat hankkeet

Aiempiin teoksiin tutustuminen on välttämätöntä oman opinnäytetyöprosessin kannalta (Uusitalo 1998, 94) ja vankilan järjestämä perhetyö onkin ollut useiden opinnäytetöiden aiheena. Suurin osa aiemmista opinnäytetöistä ovat olleet tutkimuksellisia, joista saimme kuitenkin sisällöllisiä ideoita omaan opinnäytetyöhömme. Perehdyimme tuoreimpiin toiminnallisiin opinnäytetöihin, joissa aiheina

oli isä-lapsipäivän järjestäminen vankilassa sekä tarkastelimme Rikosseuraamusalan isä-lapsitoimintaa.

Vankiloissa järjestetty isä-lapsitoiminta kuten perheleirit ja päivätapaukumat ovat pääosin vankilan itse tuottamia tai yhteistyössä Punaisen Ristin kanssa toteutettuja. Vapautuvien tuki ry ja Vankien omaiset ry järjestävät myös satunnaisia perheleirejä. (Punainen Risti 2015; Rikosseuraamusvirasto 2003, 35, 67–68.) Järjestettävillä toiminnoilla on ollut tavoitteena vahvistaa isä-lapsisuhdetta antamalla virikkeitä ja vastuuttamalla isää (Rikosseuraamusvirasto 2003, 35, 68). Vankiloissa järjestettyjen isä-lapsitoimintojen palautteissa on korostunut yhdessäolo, vertaistuki sekä tulevaisuuden näkymät perheenä. Vangit, omaiset ja vankilan työntekijät kokivat perhetapahtumat merkittäväksi tueksi vankilan perhetyössä ja niiden säännöllinen järjestäminen tukisi vangin kuntouttavaa toimintaa. (Rikosseuraamusvirasto 2003, 62, 86.) Vankilan erityisohjaajan mukaan Vankilan perhetyön säännöllisellä toteuttamisella saattaisi olla vaikutusta uusintarikollisuuden vähentymiseen.

Katja Hyvösen ja Anne Lappalaisen (2015) opinnäytetyöstä ”Ei vartijan avainten kilinää” Isä-lapsi-päivä Sukevan vankilassa, saimme ajatuksia opinnäytetyömme alkuvaiheen suunnitteluun sekä työn sisältöön. Hyvösen ja Lappalaisen opinnäytetyössä järjestettiin vertaistukiryhmiä isille ennen toiminnallista päivää. Vertaistuen lisäksi vangit saivat suunnitella ja toteuttaa päivän itse.

Anna Kivilahden (2014) opinnäytetyö Isä-lapsi-päivän järjestäminen Satakunnan vankilan Huittisten osastolla, oli myös toiminnallinen opinnäytetyö. Kivilahden opinnäytetyön innoittamana halusimme myös huomioida omassa opinnäytetyössämme lasten saattajat eli henkilöt jotka toivat lapset järjestämäämme päivään. Koimme lasten saattajien huomioimisen merkittäväksi, sillä välimatkat kodin ja Vankilan välillä saattavat olla pitkiä.

Elviira Onnelan (2012) opinnäytetyön Isyyden tukeminen vankilassa toiminnallisilla menetelmin : isä- lapsi- päivästä Käyrän vankilan jokavuotinen tapahtuma, isä-lapsitoiminnassa oli yhtäläisyyksiä oman opinnäytetyömme runkoon. Onnela

käytti saattajille järjestetyssä toiminnassa yhteistyötahona Vankien omaiset ry:tä. Tämä antoi meille ajatuksen käyttää yhteistyötahona Seurakuntaa, jotta Vankilan ja paikallisen Seurakunnan välistä yhteistyötä olisi mahdollista tiivistää.

Mirjam Linnapuomen (2013) tutkimuksellinen opinnäytetyön ”Sisälle elämään” : Tutkimus monikulttuurisen kerhon merkityksestä maahanmuuttajaperheille, tavoitteena oli tuoda esille monikulttuurisen kerhon merkityksestä maahanmuuttajaperheille ja heidän kotouttamiseensa. Opinnäytetyössään Linnapuomi tuo esille myös seurakunnan tekemää yhteistyötä maahanmuuttajaperheiden kanssa. Tästä saimme omaan opinnäytetyöhömme sisällöstä apua Seurakunnan ja Vankilan välisen yhteistyöhön kirjaamiseen.

Yhtäläisyyksiä Rikosseuraamusalan isä-lapsitoiminnoissa ja toiminnallisissa opinnäytetöissä olivat isä-lapsipäivän järjestäminen vankilassa. Näissä kaikissa tavoitteet isyyden tukemisesta ja kiireettömästä päivästä lasten kanssa tulivat esille. Toiminnallisista päivistä saatujen palautteiden yhteenvedon perusteella isä-lapsipäivän järjestäminen olisi toimiva menetelmä isyyden tukemiseksi vankilassa sekä toivottava säännöllinen tapahtuma. Aiemmissa opinnäytetöissä kiinnitimme kuitenkin huomiota suppeaan lähteiden käyttöön sekä niiden luotettavuuteen. Opinnäytetyömme eroaa aiemmista opinnäytetöistä liikunnallisuudella, sillä muissa päivät ovat olleet eri tavalla toiminnallisia, sisältäen esimerkiksi kädentaitoja ja musiikkia. Lisäksi nostimme opinnäytetyössämme esille positiivisen kasvatuksen merkityksen, sillä sen avulla voidaan Einonin (2003, 18–19) ja Hämmäläisen (2010, 107) mukaan edistää lapsen itsetuntoa ja minäkuvan vahvistumista.

7.2 Työelämän yhteistyötaho

Aihe opinnäytetyöllemme nousi yhteistyötaholta, johon olimme sähköpostiyhteydessä talvella 2016. Keväällä 2016 vierailimme Vankilassa, jossa teimme opinnäytetyöllemme rungon yhdessä Vankilan erityisohjaajan kanssa. Liikunnal-

lisen isä-lapsipäivän suunnittelimme itsenäisesti tämän rungon pohjalta, ja päivä päädyttiin järjestämään Vankilan tiloissa loppukesästä 2016. Koko opinnäytetyöprosessimme ajan olimme säännöllisesti yhteydessä Vankilan erityisohjaajaan, jolta saimme työelämälähtöisiä toiveita opinnäytetyömme sisältöihin.

Vankilassa ei ole aiemmin järjestetty ohjattua toimintaa vain isille ja lapsille, minkä vuoksi Vankila näki toiminnan erityisen tarpeellisenä. Vankilan erityisohjaajan toiveena oli saada opinnäytetyön lisäksi yhteenveto palautteista, sillä ne toimivat näyttönä toiminnan tarpeellisuudesta ja toivottavuudesta. Opinnäytetyömme viitekehikseksi muodostui isä-lapsisuhteen tukeminen Vankilassa liikunnallisin menetelmin.

7.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli toteuttaa liikunnallinen isä-lapsipäivä osana Vankilan perhetyötä. Pyrkimyksenämme oli tukea Vankilassa olevan isän vanhemmuutta sekä isä-lapsisuhdetta järjestämällä heille yhteistä aikaa. Vankilassa olevan isän mahdollisuudet toteuttaa vanhemmuutta ovat rajalliset, ja siksi pyrimme sitä tukemaan nostamalla esille yhteisen ajan merkityksen ja sen toteuttamisen vähäisillä rahallisilla resursseilla. Toiveenamme ja yhteistyötahon tavoitteena olisi saada opinnäytetyöstämme pohja isä-lapsipäivän jatkuvuudelle, jolloin se täydentäisi Vankilassa tehtävää muuta perhetyötä. Säännöllisen tapahtuman järjestämistä helpottaisi sen sijoittuminen aina samalle ajankohdalle, jolloin sen järjestäminen voidaan huomioida vuosikalenteria suunniteltaessa (Vallo & Häyrinen 2014, 75).

Yhteisenä tavoitteena yhteistyötahon kanssa oli kokemuksellisuus, jossa isät saavat ottaa vastuuta vanhemmuudesta. Henkilökohtaisena tavoitteenamme oli hankkia tietoa vanhemmuudesta, perhetyöstä, rikosseuraamusalaista ja liikunnasta sekä soveltaa niitä käytännössä. Halusimme syventää opintojamme vankila-aiheella, jota ei aiemmin opinnoissamme ollut käsitelty. Produktioon toimme lisäksi Hartley-Brewerin (2006a, 9) ja Leen (2011, 94–95) näkökulman kehumi-

sen vaikutuksesta lapsen kasvatuksessa, joka on merkittävässä osassa itse-tunnon rakentumisen kannalta.

7.4 Palautteiden keruu ja arviointimenetelmät

Toiminnallisen tapahtuman kannalta tärkeää on saada kirjallista palautetta siitä, miten tapahtuma koettiin, millaisia olivat ennako-odotukset, mitä olisi voitu tehdä toisin ja mikä jäi osallistujille parhaiten mieleen. Tapahtumasta on hyvä kerätä myös suullista palautetta, joka kannattaa kirjata myös ylös, sillä se saattaa tuoda sisällöllistä lisäystä kirjalliseen palautteeseen. Palautetta kerätessä tulee pohtia miksi sitä kerätään ja mitä sillä halutaan selvittää. (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 17; Vallo & Häyrynen 2014, 188–191.)

Liikunnallisen isä-lapsipäivän arviointimenetelmänä käytimme sekä suullista että kirjallista palautetta. Palautetta halusimme saada monesta eri näkökulmasta ja siksi keräsimme sitä päivään osallistuvilta isiltä ja lapsilta yhdessä ja erikseen. Vankilan erityisohjaajalta saimme palautetta liikunnallisen isä-lapsipäivän suunnittelun eri vaiheista ja palautekeskustelussa toteutuneen päivän päätteeksi. Lisäksi saimme kirjallisen yhteenvedon Seurakunnan työntekijöiltä heidän järjestämästään toiminnasta lasten saattajille. Opinnäytetyötämme varten tarvitsimme kirjallisen tutkimusluvan liikunnallisen isä-lapsipäivän järjestämiselle ja palautteiden keruulle. Tutkimusluvasta olimme yhteydessä Vankilan johtajaan sähköpostitse, ja koska kyseessä oli toiminnallinen opinnäytetyö, ei virallista tutkimuslupaa tarvittu.

8 OPINNÄYTETYÖN YMPÄRISTÖ

Älä ole menneisyytesi vanki; se oli oppitunti, ei elinkautinen. -Tuntematon

Lähes jokaiselle herää samoja ajatuksia sanasta rikollinen ja nämä ajatukset saattavat olla tuomitsevia (Laine 2014, 33). Todellisuudessa rikoslaki (1889/39) määrittelee rikollisuuden ja teon vakavuuden. Rikoksista voidaan tuomita erilaisiin rangaistuksiin, joista yhtenä rangaistusmenetelmänä on vankila. Vankila on rikollisille tarkoitettu laitos, jonka nykyinen muoto on kehittynyt 1700-luvun lopulla. (Laine 2014, 49, 337.) Suomen vankilat kuuluvat Rikosseuraamuslaitoksen alaisuuteen (Rikosseuraamuslaitos 2013b).

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön alaisuudessa ja sen tavoitteena on lisätä yhteiskunnan turvallisuutta ja ehkäistä uusintarikollisuutta (Rikosseuraamuslaitos 2013b). Neiramon (2002, 34) mukaan vankeusrangaistus on Suomen seuraamusjärjestelmän ankarin rangaistus, sillä siinä puututaan yksilön vapauteen ja koskemattomuuteen, kun taas Hämmäläisen (1993, 74–75, 81) mukaan yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen kuuluisi oikeus henkilökohtaiseen vapauteen. Rangaistuksia ja rangaistuksen uhkaa pidetään kuitenkin ainoana tapana, jonka avulla rikolliset teot jäisivät tekemättä (Laine 2014, 211).

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa säätelee laki rikosseuraamuslaitoksesta (2009/953) ja valtioneuvoston asetus rikosseuraamuslaitoksesta (1739/2015). Vangin on mahdollista suorittaa rangaistuksensa suljetussa vankilassa tai avolaitoksessa. Vankeuslaki (2005/767) määrittää vankien olot ja sijoittamisen, yhteyden vankilan ulkopuolelle sekä sosiaali- ja terveyshuollon. Vankila, jossa liikunnallinen isä-lapsipäivä toteutettiin, oli avolaitos, jonne voidaan Vankilan erityisohjaajan mukaan sijoittaa vanki, jonka katsotaan olevan kykenevä noudattamaan vapaamman ympäristön tiukkoja sääntöjä.

Rikosseuraamuslaitoksen arviointikeskus laatii jokaiselle vangille riski- ja tarvearvion, jonka pohjalta tehdään vankeuslain määrittelemä rangaistusajan suunnitelma. Rangaistusajan suunnitelmassa otetaan huomioon rangaistusajan pituus, aikaisemmat vankeusrangaistukset, työ- ja toimintakyky sekä henkilöhistoriasta saadut tiedot. Suomessa riski uusintarikollisuudelle on korkea ja rangaistusajan suunnitelmalla pyritään sitä vähentämään sekä kannustamaan yksilön sopeutumista yhteiskuntaan. Rangaistusajan suunnitelmassa kartoitetaan myös perhesuhteiden ylläpitäminen vankeusrangaistuksen aikana. Perhetyön tarve korostuu alkutuomion aikana, sillä silloin puolisoilla ja lapsella herää tilanteesta eniten ajatuksia ja tunteita. (Portti vapauteen i.a; Vankeuslaki 2005/767.)

9 LIIKUNNALLISEN ISÄ-LAPSIPÄIVÄN SUUNNITTELU

Huttusen (2014, 192) ja Leen (2011, 42) mukaan vanhemman tulisi olla läsnä lapsen elämässä mahdollisimman paljon. Vankilassa olevan isän on haastavaa toteuttaa vanhemmuuttaan, sillä mahdollisuudet siihen ovat rajalliset. Järjestimme liikunnallisen isä-lapsipäivän tukeaksemme Vankilassa olevan isän isyyttä ja vuorovaikutusta isän ja lapsen välillä, sillä Kabat-Zinnin (2011, 261) mukaan lapsi tarvitsee isää syntymästään saakka. Lisäksi toimme päivällämme uuden menetelmän Vankilan perhetyöhön, jonka Hansen (2004, 13) ja Vilén ym. (2010, 10, 27) määrittelevät yhdeksi tukitoimeksi perhesuhteiden ylläpitämisessä.

9.1 Tapahtuman suunnittelu

Ennen tapahtuman järjestämistä suunnittelimme sille tavoitteen, kohderyhmän ja teeman, sillä ne määrittivät sisällön järjestämällemme toiminnalle. Suunnittelimme teeman näkyväksi mainonnassa ja otsikoinnissa, jotka olisivat kokonaisuudeltaan selkeitä ja huomioita herättäviä. Tekstin asetuksilla ja asetellulla voidaan vaikuttaa mainoksen elävöittämiseen. (Kuuluvainen 2015 98; Vallo & Häyrinen 2014, 19–20, 198–199.)

Liikunnallista isä-lapsipäivää suunniteltaessa pohdimme ajankohdan tapahtuman järjestämiselle, sillä se saattaa vaikuttaa osallistujamäärään. Suunnittelussa Vankilan sisäiset aikataulut vaikuttivat ajankohdan määrittymiselle ja sovimme yhdessä ajankohdaksi loppukesän ja päivän kestoksi kolme tuntia. Tapahtumaa suunniteltaessa vierailimme Vankilalla kartoittaaksemme tapahtumapaikan soveltuvuuden toiminnallemme. Pidemmän tapahtuman yhteydessä tauot olisi hyvä pitää noin kahden tunnin välein ja suunnittelimme pitävämme välipalatauon. Mahdolliset erityisruokavaliot tulisi kysyä osallistujilta jo ennakoon. (Vallo & Häyrinen 2014, 141, 147, 170.)

Suunnittelun alkuvaiheessa keskustelimme Vankilan johtajan kanssa käytössä olevasta budjetista, sillä se määritteli reunaehdot järjestettävälle toiminnalle. Sovimme yhdessä budjetin olevan kohtuullinen, joka sisältäisi välipalatarvikkeet ja osallistumislahjan. Vankilan erityisohjaaja pohti osallistumisestaan päivään, sillä vankilaympäristössä turvallisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vaihtoehtoisesti päivän turvallisuudesta huolehtisi Vankilan vartija. (Vallo & Häyrinen 2014, 150, 184.)

Aution ja Kasken (2005, 13, 22–36) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016, 9) mukaan lapsella on synnynnäinen tarve liikkua ja liikunnallisella isä-lapsipäivällä halusimme tätä tukea. He mainitsevat myös liikunnan tapahtuvan omien taitotasojen mukaisesti ja näin ollen suunnittelimme liikuntarastien ohjeet kaikille osallistujille sopiviksi, ikä- ja kehitystasoista huolimatta. Kiinnitimme erityistä huomiota Vehkalahden (2007, 22) mainitsemiin onnistumisen kokemuksiin ja tämän vuoksi karsimme toiminnoista kilpailuhenkiset lajit pois. Tämä osoittautui haasteeksi, sillä lähes kaikissa peleissä ja leikeissä on kilpailuasetelma. Omalla luovuudella ja kiinnostuksella liikuntaa kohtaan, saimme suunniteltua toimintoja muokkaamalla päiväämme sopivat lajit. Nämä soveltuivat toteutettavaksi sekä sisällä että ulkona. Suunnittelimme hankkivamme tarvittavat välineet itsenäisesti, sillä Vankilalla ei ollut tarjota päivään soveltuvia liikuntavälineitä. (Arvonen 2004, 43; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 10, 23–25; Telama 2000, 67, 71.)

Päivän toimintoja suunniteltaessa olimme sähköpostiyhteydessä toisen vankilan perhetyöntekijään, jolla oli ennestään kokemusta perheleirien järjestämisestä. Saimme häneltä neuvoja liikunnallisen isä-lapsipäivän järjestämiseen. Päivän toimintoja suunnitellessamme halusimme korostaa perheenä yhdessä tekemistä, eikä tarkoituksenamme ollut ryhmäyttää osallistujia keskenään. Vallon ja Häyrisen (2014, 187, 198) mukaan osallistujia voi muistaa pienellä lahjalla, joka noudattaa tapahtuman teemaa. Kiitoksena päivään osallistumisesta suunnittelimme annettavaksi jokaiselle kunniakirjan (LITE 5) ja osallistumispalkinnon. Kunniakirjalla halusimme korostaa osallistujia heidän ainutlaatuisuudestaan,

sillä pohdimme, unohtuuko Vankilassa itsessä oleva hyvyys, kun ympäristö muistuttaa rikollisista teoista.

9.2 Seurakunnan työntekijöiden suunnittelema toiminta lasten saattajille

Huttunen (2014, 192), ja Sinkkonen (1998, 206.) toteavat perheen olevan kokonaisuus ja mielestämme on tärkeää huomioida jokainen perheeseen kuuluva yksilö. Liikunnallista isä-lapsipäivää suunnitellessa ajattelimme huomioida Kivilahden (2014) ja Onnelan (2012) tapaan myös lasten saattajat. Vankilan diakoniatyön tarkoituksena on Jääskeläisen (2002, 209) mukaan tukea vankeja ja heidän läheisiään. Otimme yhteyttä sähköpostitse Seurakunnan diakoniatyöntekijään, sillä he ovat jo entuudestaan tehneet vähäistä yhteistyötä Vankilan kanssa. Lasten saattajille järjestetty toiminta suunniteltiin pidettäväksi Seurakunnan tiloissa diakoniatyöntekijän toimesta ja hän sai itsenäisesti suunnitella päivän sisällön.

Opinnäytetyön taustatyötä tehdessä löysimme Kriminaalihuollon tukisäätiön käyttävän Emilia DVD:tä vankilan perhetyön tukena. Emilia DVD on lyhyt piirroselokuva, jolla havainnollistetaan vanhemman vankilassaolo lapsen näkökulmasta. Elokuva on suunnattu lapsille ja vanhemmille, joiden omainen on vankilassa ja sen voi tilata ammattikäyttöön maksutta Kriminaalihuollon tukisäätiöltä. Elokuvan mukana tulee opas, jossa on ohjeet keskustelun etenemiseksi. (Kriminaalihuollon tukisäätiö i.a.b.) Otimme sähköpostitse yhteyttä Kriminaalihuollon tukisäätiöön ja tilasimme Seurakunnalle Emilia DVD:n, jota he voivat halutessaan hyödyntää lasten saattajille järjestetyssä toiminnassa. Emilia DVD:n avulla voidaan keskustella Vankilassa olevan omaisten kanssa heille heränneistä ajatuksista ja tuntemuksista, jotka ovat Lehmusvaaran (2015) mukaan hyvä käsitellä.

9.3 Ohjaaminen

Ryhmän ohjaaminen on haastavaa ja ilman ennakkovalmistautumista se voi päätyä kaaokseen. Ryhmäohjauksen tulee olla tietoista toimintaa, joka suunnitellaan kohderyhmän mukaan. Lapsiryhmää ohjattaessa tulee huomioida siirtymävaiheet, jotta ei syntyisi liikaa jonottamista ja odottamista. Ohjaajan tärkeitä ominaisuuksia on olla aito, kannustava, luotettava ja turvallinen, ja näitä harjoittamalla voidaan kehittää ohjaamistaitoja. Luova ohjaaja kykenee tarvittaessa myös muuttamaan toimintasuunnitelmiaan. (Arvonen 2004, 72, 76–80; Autio & Kaski 2005, 64–67; Vehkalahti 2007, 12.) Liikunnallisessa isä-lapsipäivässä ohjaajan rooli suunniteltiin vähäiseksi, jotta vangeilla olisi mahdollisuus ottaa isällistä vastuuta lapsen kanssa toimimisesta.

Suunnittelimme päivän aloitukseen ja lopetukseen yhteistä toimintaa, sillä ne jäävät usein päällimmäisenä toiminnasta mieleen. (Innanen 2011, 10–13; Vallo & Häyrinen 2014, 170; Vehkalahti 2007, 20.) Ryhmätoiminnan aluksi on hyvä esittäytyä ja käydä läpi päivän kulku, jolloin jokainen tietää mitä on luvassa (Vallo & Häyrinen 2014, 221). Alkulämmittelyksi suunnittelimme leikkejä, joilla olisi tarkoitus virittäytyä päivän teemaan ja siten lisätä myös kiinnostusta päivän muista toiminnoista.

Tärkeää on mahdollistaa tasapuolisesti ryhmäläisille onnistumisen kokemuksia. Ohjaaja voi vaikuttaa onnistumisen kokemuksilla lapsen itsetuntoon sekä itseluottamukseen kehujen ja kannustusten kautta. Myönteiset kokemukset ovat tärkeitä tapahtuman jatkuvuuden kannalta, sillä se luo innostusta uudelleen osallistumiseen ja toiminnan kehittämiseen. (Arvonen 2004, 53; Autio & Kaski 2005, 90, 97–98; Innanen 2011, 19; Vehkalahti 2007, 21.)

10 LIKUNNALLINEN ISÄ-LAPSIPÄIVÄ

Liikunnallisella isä-lapsipäivällä toimme esille yhdessä tekemisen merkityksen, sillä sen avulla voidaan lisätä perheenjäsenten yhteenkuuluvuuden tunnetta kuten esimerkiksi toteavat Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016, 9, 16) sekä Sinkkonen (1998, 159). Tämän lisäksi tuimme liikunnallisella teemalla terveellisiä elämäntapoja ja liikuntatottumusten siirtymistä sukupolvelta toiselle sekä toimme esille yhteisen tekemisen edullisuuden, joista myös mainitsevat Arvonen (2004, 11–12, 13, 54) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016, 9-10).

Vallo ja Häyrinen (2014, 141, 147, 170) toteavat ajankohdalla olevan vaikutusta osallistujamäärään ja tämä vaikutti päätökseemme toteuttaa liikunnallinen isä-lapsipäivä elokuussa 2016. Liikunnallinen isä-lapsipäivä oli kestoltaan kolme tuntia, josta ohjattua liikunnallista toimintaa oli Aution ja Kasken (2005, 22–36) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016, 9) mainitsemat kaksi tuntia, alle kouluikäisten lasten vanhojen liikuntasuosittelusten mukaisesti. Aloitukseen, välipalahaetkeen ja palautteiden keruuseen kului siihen varattu yksi tunti. Lisäksi muun muassa Telaman (2000, 59) mukaan liikunnallisen elämäntavan omaksuminen lapsuudessa auttaa sen ylläpitämisessä aikuisuudessa. Tämän vuoksi tuimme myös liikunnallisella isä-lapsipäivällä isien liikkumista ja liikuntasuosittelusten toteutumista.

Mainoksessa (LIITE 1) keskityimme luonnonläheisiin väreihin ja korostimme päivän sisältöjä kuvioinnilla, kuten Kuuluvainen (2015, 98) tuo esille. Otsikoinnissa toimme esille jokaisen onnistumisen, ilman osallistujien välistä vertailua. Valmiit mainokset lähetimme postissa Vankilan erityisohjaajalle, joka huolehti ne esille yleisten tilojen ilmoitustauluille. Mainosten lisäksi Vankilan erityisohjaaja toi suullisesti Vankilassa esille järjestämäämme päivää ja teki sillä tavoin liikunnallista isä-lapsipäivää näkyväksi.

10.1 Toteutus

Aalto (2012, 23) ja Huttunen (2001, 57–64) toteavat isyyden määrittelyn olevan haastavaa, sillä se voidaan määritellä monella tavalla. Liikunnallisessa isä-lapsipäivässä emme rajanneet osallistujia tämän monitahoisen määrittelyn vuoksi, vaan päivään oli mahdollista osallistua kaikkien isäksi itsensä kokevien lastensa tai lastenlastensa kanssa. Vankilan järjestelyistä johtuen päivään osallistumista anottiin Vankilan erityisohjaajalta asiointilapulla. Liikunnalliseen isä-lapsipäivään osallistui kaksi isää ja neljä lasta.

Liikunnallisen isä-lapsipäivän toiminnot (LIITE 2) toteutettiin ulkona ja sisällä, ja lisäksi mukana turvallisuutta takaamassa oli Vankilan erityisohjaaja. Vankilan valvomossa vastaanotimme isät ja lapset yhdessä Vankilan erityisohjaajan kanssa, minkä jälkeen siirryimme Vankilan ulkokentälle toteuttamaan liikuntarastit. Olimme jo aiemmin aamulla käyneet valmistelemassa liikuntarastit paikoilleen sekä varmistamassa liikuntavälineiden toimivuus.

Vankilan ulkokentällä esittelimme itsemme ja kerroimme päivän kulusta, kuten Vallo ja Häyrynen (2014, 221) kehottavat tekemään. He mainitsivat myös alkulämmittelyn olevan tärkeässä osassa päivän teemaan virittäytymisessä. Alkulämmittelyyn olimme valinneet liikunnallisia yhteisleikkejä ja osa alkulämmittelyn toiminnoista toistui myös rasteilla. Näin saimme samalla rasteilla olevia toimintoja tutuksi osallistujille, jolloin heille eivät jääneet epäselviksi rasteilla olleet ohjeistukset. Ohjasimme alkulämmittelyn, jossa olimme myös itse mukana, ja tunnelma päivässä oli alusta alkaen tuttavallinen.

Alkulämmittelyn jälkeen ohjasimme perheet liikuntarasteille, joissa perhe sai edetä itsenäisesti omaa tahtiaan. Tällöin isät saivat ottaa isällistä vastuuta lapsensa ohjauksesta, sillä pysyimme ohjaajina taustalla auttaessamme kuitenkin tarvittaessa, kuten Arvonen (2004, 57) mainitsi. Liikuntarasteilla tunnelma oli kannustavaa ja isien heittäytyminen mukaan toimintoihin oli innokasta, mikä tuki Ojasen (2014, 115, 390) mainitsemaa myönteisen ilmapiirin tarttuvuutta. Tähän saattoi vaikuttaa myös kilpailuhenkisten toimintojen pois jättäminen. Lopuksi

keräsimme liikuntavälineet yhdessä osallistujien kanssa. Tämän jälkeen siirryimme sisätiloihin, jossa nautimme välipalaksi hedelmiä, keksiä, mehua ja kahvia. Vankila osallistui välipalakustannuksiin, jotka olivat 13 euroa. Välipalan aikana asettelimme eri puolille sisätilaa satunnaisia liikuntavälineitä pisteiksi, joihin siirryimme välipalan jälkeen. Ohjeistimme perheitä keksimään liikuntavälineistä uusia liikunnallisia lajeja, joissa osallistujat saivat käyttää vapaasti mielikuvitustaan. Tämä näyttäytyi isien ja lasten iloisena vuorovaikutuksena.

Toimintojen jälkeen keräsimme palautetta päivästä sekä keskustelimme yhteisesti päivän toiminnoista. Teeman mukaisesta osallistumislahjasta mainitsevat Vallo ja Häyrinen (2014, 187, 198) ja päivän päätteeksi annoimme jokaiselle osallistujalle kunniakirjan sekä kirjeenvaihtovälineet. Kurki-Suutarinen (2010, 48) ja Rikosseuraamuslaitos (2016b) tuovat esille erilaisia yhteydenpito mahdollisuuksia, joista kirjeenvaihto oli ainoa tapa, jolla me voimme tukea isän ja lapsen välistä yhteydenpitoa. Vankila osallistui myös näihin kustannuksiin, jotka olivat yhteensä 6 euroa. Liikunnallinen isä-lapsipäivä oli kokonaisuudessaan onnistunut ja päivä eteni suunnitelmien mukaisesti. Haasteita päivään kuitenkin toi epävakaakaan sää.

Kehuminen on usein sanallista, mutta kuten esimerkiksi Hartley-Brewerkin (2006b, 5) toteaa, voidaan tehokkaampina keinoina pitää tekoja, eleitä ja katseita. Näiden lisäksi yksi merkittävimmistä keinoista kehua ja kannustaa on antaa lapselle aikaa. Liikunnallisessa isä-lapsipäivässä kehuminen ja kannustaminen näyttäytyivät fyysisen onnistumisen lisäksi isien katseina lapselleen sekä yhteisen ajan viettämisenä.

Ohjaajina olimme tasapuolisia jokaista osallistujaa kohtaan ja kannustimme sekä isiä että lapsia, sillä Arvonon (2004, 72, 76–80) sekä Autio ja Kaski (2005, 64–67) mainitsevat ne ryhmänohjaajan tärkeimmiksi taidoiksi. Ohjattu toiminta sijoittui päivässä ainoastaan alkuun ja loppuun, kuten esimerkiksi Innanen (2011, 10–13) ja Vehkalahti (2007, 20) kehottavat tekemään. Kannustava ohjaustyylimme tuki samalla päivän teemaa. Liikuntarasteilla kannustaminen kes-

kittyi fyysiseen suorittamiseen ja henkinen suoritus korostui liikuntalajeja keksimällä, jota Hartley-Brewer (2006a, 50–51) kehottaa myös huomioimaan.

10.2 Vanhemmuuden tukemisen menetelmät

Liikunnallisessa isä-lapsipäivässä yhdistyivät Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän (2013) vanhemmuuden roolikartan kaikki osa-alueet sekä niiden sisällöt. *Elämän opettajan* roolista nousi esille mallin antaja, mikä näyttäytyi liikunnallisen elämäntavan opettamisessa. *Rakkauden antajan ja ihmissuhdeosaajan* rooleista esille nousivat hyvän huomaaja ja kannustaja, jotka olivat myös järjestämämme päivän kantavia teemoja. *Rajojen asettajan* roolista korostui turvallisuuden luoja, mikä näkyi päivässämme sekä fyysisen turvallisuuden että turvallisen isä-lapsisuhteen näkökulmista. Ulkoilun merkittävyys sisältyi *huoltajan* rooliin. Helmisen ja Iso-Heiniemen (1999, 5) sekä Tapion ym. (2010, 138) mukaan vanhemmuuden roolikartan kaikki viisi osa-aluetta tukevat kohti tasapainoista vanhemmuutta.

Arvosen (2004, 36) taulukon sisällöt sosiaalisesta- ja eettistä kasvatuksesta tulivat esille päivän toiminnoissa. *Sosiaalisesta kasvatuksesta* erityisesti päivässä näyttäytyivät ohjeiden noudattaminen ja vastuun kantaminen, sillä isät ohjasivat vastuullisesti lastaan liikuntarasteilla kirjallisten ohjeidemme mukaisesti. *Eettisestä kasvatuksesta* näyttäytyivät päivässä erityisesti perusarvojen ja toisen kunnioittamisen näkökulmat, sillä perheet antoivat toisilleen rauhan rasteilla.

Vertaistuki liikunnallisessa isä-lapsipäivässä näyttäytyi järjestetyn yhteisen toiminnan kautta. Lapset, isät ja lasten saattajat tapasivat myös muita samassa elämäntilanteessa olevia, vertaistuen merkitystä painottavat myös Kalliomaa (2010, 104) ja Taruvuori (2010, 126–128). Vertaistuki ei kuitenkaan järjestämässämme päivässä toteutunut täydellisesti vähäisten osallistujamäärien vuoksi. Isät näkivät toisistaan varmasti uusia puolia, jotka saattoivat tuoda tietynlaisia pehmeyttä aiemmin vankilatoverina tunnettuun henkilöön.

10.3 Seurakunnan työntekijöiden toteuttama toiminta lasten saattajille

Osana liikunnallista isä-lapsipäivää Seurakunnan diakoniatyöntekijä sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijä järjestivät tiloissaan toimintaa lasten saattajille. Tähän toimintaan osallistui kaksi lasten saattajaa. Toiminnan alussa Seurakunnan työntekijät kysyivät osallistujilta toiveita toiminnan sisällöstä. Osallistujilla ei ollut toiveita, joten toiminta toteutettiin Seurakunnan tekemän suunnitelman mukaisesti.

Toiminnassa lasten saattajat keskustelivat Seurakunnan työntekijöiden kanssa heidän tämänhetkisestä elämäntilanteestaan ja tulevaisuuden näkymistään sielunmaisemakuvia apuna käyttäen. Kriminaalihuollon tukisäätiöltä (i.a.b.) saatu Emilia DVD synnytti pitkän ja syvällisen keskustelun lasten saattajien kokemista tunteista sekä ajatuksista omaisen Vankilassa olosta. Keskustelujen päätteeksi Seurakunta tarjosi osallistujille lounaan ja kahvin.

11 ARVIOINTI

Keräsimme palautetta liikunnallisesta isä-lapsipäivästä isiltä, lapsilta ja Vankilan erityisohjaajalta, sillä Kupiaksen, Peltolan ja Salorannan (2011, 17) sekä Vallon ja Häyrisen (2014, 188–191) mukaan palautteiden keruu on avainasemassa toiminnan kehittämisen kannalta. Saimme myös kirjallisen yhteenvedon Seurakunnan järjestämästä toiminnasta lasten saattajille. Uusitalon (1998, 30–31) mukaan yksilön tietosuoja tulee kunnioittaa ja asiakaskunnan turvallisuuden vuoksi keräsimme palautteet nimettömänä. Tähän yhteenvetoon olemme jaotelleet perheet numeroina Perhe 1 ja Perhe 2. Perhe 1:een kuului isä ja kolme lasta sekä Perhe 2:een kuului isä ja lapsi. Perheiltä kerättiin palautetta kirjallisesti (LIITE 3) ja suullisesti yhteisenä loppukeskusteluna. Lisäksi keräsimme erikseen isiltä kirjallista palautetta (LIITE 4) päivän herättämistä tunteista ja ajatuksista isänä. Isien antamat palautteet jaoimme numeroin Isä 1 ja Isä 2, jossa numerot perheisiin vastaavat toisiaan. Liikunnallisen isä-lapsipäivän jatkuvuuden ja kehittämisen kannalta kirjallinen palaute toimii myös näyttönä toiminnan tarpeellisuudesta Vankilassa. Keräsimme suullista palautetta yhteisellä loppukeskustelulla, sillä se mahdollistaa erilaisten näkökulmien tarkastelun ohjaamalla loppukeskustelua haluttuun suuntaan. Loppukeskustelun tukena käytimme kirjallisissa palautteissa olleita kysymyksiä.

Yhteisessä loppukeskustelussa huomasimme, että suullisen palautteen merkitystä olisi voinut korostaa vielä entisestään, sillä keskustelussa nousi esille monia uusia ajatuksia ja kysymyksiä. Suullisessa palautteessa esille nousi asioita, joita osallistujat eivät kirjanneet palautteisiin. Liikunnallisen isä-lapsipäivän päätteeksi kävimme vielä suullisen palautekeskustelun yhdessä Vankilan erityisohjaajan kanssa, joka toi esille omia huomioitaan.

11.1 Lasten ja isien yhteinen palaute

Kirjallinen palaute kerätiin päivän päätteeksi sisätiloissa, jossa molemmat perheet saivat oman tilan lomakkeen täyttöön. Koko perheen palautekyselyyn toimme leikinomaista toimintaa nopan avulla. Heitetyn nopan silmäluku kertoi vastauksien määrän kysymyksittäin, jolloin saimme varmistettua vähintään yhden vastauksen jokaiseen kysymykseen. Korostimme kuitenkin, että vastauksia sai antaa enemmän kuin nopan silmäluku näytti. Palautekyselyn kysymykset valikoituivat tavoitteidemme ja tapahtuman jatkuvuuden pohjalta.

1. Millaisia odotuksia teillä oli päivästä?
2. Millaisia ajatuksia päivä herätti teissä?
3. Mikä päivässä oli parasta?
4. Osallistuisitteko uudestaan vastaavanlaiseen päivään ja miksi?
5. Miten kehittäisitte päivää?

Saatujen palautteiden perusteella osallistujat odottivat päivältä muitakin kuin liikunnallisia toimintoja sekä enemmän tekemistä sisätiloissa. Päivä herätti iloisia tunteita ja osallistujat viihtyivät rasteilla, mutta heitä harmitti ajan nopea kulku. Päivässä parhaimmiksi asioiksi palautteista nousivat mieluisat lajit, toistensa näkeminen ja yhdessä tekeminen. Tämä näyttäytyi päivässä iloisena jälleennäkemisenä, halauksina sekä läheisyytenä isän ja lapsen välillä.

Oli kivapäivä ja hauskoja rasteja. (Perhe 2)

Parasta oli isän näkeminen, lasten näkeminen ja leikkiminen. (Perhe 1)

Odotuksena että kaikilla olis kivaa. (Perhe 1)

Perheet osallistuisivat myös uudelleen vastaavanlaiseen päivään ja suullisesti kysyivät loppukeskustelussa Vankilan erityisohjaajalta, milloin seuraava isälapsipäivä järjestetään. Perheet kehittäisivät liikunnallista isälapsipäivää muuttamalla sen toiminnalliseksi päiväksi lisäämällä rasteiksi kädentaitoja, joukkuelajeja ja musiikkia. Isät mainitsivat tyytyväisyytensä Vankilan erityisohjaajan läsnäoloon päivän aikana ja ilmaisivat, että Vankilan vartijan läsnäolo olisi saat-

tanut vaikuttaa päivän tunnelmaan. Liikunnallinen isä-lapsipäivä oli lapsille merkittävä hetki, sillä he näyttivät kaivanneen isää ja yhdessä oloa.

11.2 Isien oma palaute

Isät kirjoittivat heille tarkoitetun palautekyselyn eri tilassa, jolloin he saivat keskittyä rauhassa palautteissa oleviin kysymyksiin. Isien kirjoittaessa palautetta olimme lasten kanssa toisessa tilassa. Palautteen kirjoittamiselle emme määritelleet aikaa, vaan isät saivat syventyä vastauksiin omaan tahtiinsa. Palautekyselyn kysymykset valikoituivat tavoitteidemme, isyyden tukemisen ja tapahtuman jatkuvuuden pohjalta.

1. Millaisia odotuksia sinulla oli päivästä isänä?
2. Millaisia ajatuksia päivä sinussa herätti isänä?
3. Miten isä-lapsipäivä tuki isyyttäsi?
4. Nousiko sinulle uusia ajatuksia isyydestä isä-lapsipäivän aikana, millaisia?
5. Millainen vankilan järjestämä toiminto tukisi parhaiten isyyttäsi?

Palautteista voimme lukea isien odottaneen päivältä yhdessä tekemistä, jossa kaikilla olisi hyvä mieli. Päivä herätti isissä vahvoja vanhemmuuden tunteita ja oivalluksia siitä, että lasten kanssa tulisi viettää enemmän yhteistä aikaa. Isät kokivat mukaan heittäytymisen sekä isällisen vastuunoton lapsista vanhemmuuttaan tukevana.

Oli mukava heittäytyä itsekin täysillä mukaan. (Isä 2)

Sain tuntea vastuuta mikä on hyvä asia. (Isä 1)

Sain tuntea olevani isä. (Isä 1)

Lasten kanssa pitää leikkiä enemmän kun mitä tähän asti olen jaksanut. (Isä 1)

Yhdessä vietetyn ajan merkitys korostui ja isät huomasivat, ettei yhdessä tekeminen vaadi suuria rahallisia resursseja. Liikuntalajeja yhdessä keksimällä isät havahtuivat siihen, että ainoastaan muutamalla palikalla ja pingispallolla voi-

daan saada useita ideoita yhdessä tekemiseen. Isien mielestä heidän vanhemmuuttaan parhaiten tukisi Vankilan järjestämä isä-lapsitoiminta.

Uutena ajatuksena ehkä se ettei yhdessä hauskanpito vaadi aina Linnanmäkeä tai vastaavaa. (Isä 2)

Lisää vastaavanlaisia päiviä, mukava kokemus. (Isä 2)

Isä lapsipäiviä enemmän. (Isä 1)

Isät kiittelivät päivästä useaan kertaan, mistä saatoimme päätellä päivän olleen tärkeä vanhemmuuden näkökulmasta. Suullisessa loppukeskustelussa isät pohivat miksi Vankilassa olevat muut isät eivät olleet kiinnostuneita osallistumaan liikunnalliseen isä-lapsipäivään. Tämä herätti heissä ihmetystä, sillä järjestetyt isä-lapsitoiminnat Vankilassa ovat harvinaisia.

11.3 Vankilan erityisohjaajan palaute

Liikunnallinen isä-lapsipäivä oli Vankilan erityisohjaajan mukaan alusta alkaen järjestelmällisesti suunniteltu ja toteutettu. Aika oli käytetty tehokkaasti hyödyksi ja kokonaisuus oli onnistunut. Vankilan erityisohjaaja tuki ohjaajien vähäistä roolia, sillä se korosti isien vastuuta toimia yhdessä lastensa kanssa. Lisäksi hänen mielestään isä-lapsisuhteen vahvistamiselle suurempi vaikutus on toiminnalla, johon osallistuvat vain isät lapsineen. Tällöin vastuullisen aikuisen roolissa toimii ainoastaan isä, kun taas koko perhettä koskevassa tapahtumassa vastuu jakaantuisi vanhempien kesken. Vankilan erityisohjaajan mielestä päivään osallistuvia isiä olisi hyvä opastaa ennen päivän alkua päivän kulusta sekä kannustaa rohkeasti ottamaan isällistä vastuuta lastensa ohjauksesta. Vankilan erityisohjaajan mukaan toiminnallinen päivä on mahdollista toteuttaa myös jatkossa, mutta vähäisemmillä resursseilla. Vankilan ei ole välttämättä mahdollista hyödyntää ulkopuolisia työntekijöitä ja materiaaleja toiminnan järjestämiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen (2013b) tarkoituksena on uusintarikollisuuden ehkäisy. Vankilan erityisohjaajan mukaan vanhemmuuden vastuu on yksi elämän suurimmista tekijöistä ja sitä tukemalla saattaisi olla mahdollista vähentää uusintarikollisuutta. Säännöllinen isä-lapsitoiminta olisi Vankilan erityisohjaajan mielestä hyödyllinen menetelmä lisänä Vankilan perhetyötä. Tätä tukee myös Kristerin (1999, 14–15, 42) teoria, jossa vanhemman turvallinen läsnäolo estää lasta rakentamasta itselleen henkisyttä suojaavan turvan. Tällöin isä-lapsipäivien säännöllisellä järjestämisellä isä saisi olla turvallinen vanhempi lapselleen ja lapsi tiedostaisi turvallisen isän olemassaolon, vaikkei isä olisikaan arjessa mukana. Tässä tulee kuitenkin muistaa lapsen etu, sillä tarkoituksena ei ole tukea turvattomuutta, mikäli lapsi näin kokisi suhteensa isään.

11.4 Seurakunnan työntekijöiden palaute

Saimme kirjallisen yhteenvedon diakoniatyöntekijältä sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijältä sähköpostitse, johon oli koottu tärkeimpiä asioita lasten saattajille järjestetystä toiminnasta. Seurakunnan työntekijöiden mielestä lasten saattajien vertaistuesta olisi saanut monipuolisemman, mikäli osallistujia olisi ollut enemmän. Lasten saattajat olivat kiitollisia siitä, että olimme järjestäneet liikunnallisen isä-lapsipäivän sekä he kokivat merkittävänä myös heidän huomioimisensa ohjatulla toiminnalla. Tunnelma näyttäytyi lasten saattajille järjestetyssä toiminnassa tunteellisena, keskustelevana ja lämpimänä.

Seurakunnan työntekijät antoivat palautteen lisäksi kehittämisideoita. Seurakunnan työntekijöiden mukaan toimintaan osallistuneista lasten saattajista olisi ollut hyvä saada ennakkotietoa iästä, sukupuolesta, liikkumisen rajoitteista ja erityisruokavalioista. Lasten saattajille järjestetty toiminta oli onnistunut sekä Seurakunnan työntekijöiden että toimintaan osallistuneiden mielestä. Seurakunnan työntekijät eivät harmikseen ehtineet kysyä osallistujilta millaista toimintaa Vankilassa oleville ja heidän läheisilleen voisi heidän mielestään järjestää. Seurakunnan työntekijöiden mielestä päivästä saadut kokemukset sekä Vanki-

lassa että Seurakunnassa kantavat ja kannustavat koko perhettä eteenpäin arkielämässä.

12 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lastensuojelulain (2007/417) mukaan lapselle tulee tarjota tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, jota voidaan tukea perhetyöllä, joka on sosiaalihuoltolain (2014/1301) mukainen palvelu. Nämä lait määrittelevät perhetyön toteuttamisen ja sen vuoksi siihen tulisi panostaa. Perhetyön tarve korostuu etenkin vankilaympäristössä, sillä sitä tarvitaan alkutuomion ja vankeusrangaistuksen aikana sekä vankilasta vapautumisen jälkeen, kuten Portti vapauteen (i.a.) mainitsee. Tuloksissa ja johtopäätöksissä tuomme esille opinnäytetyölle asettamamme tavoitteet ja niiden toteutumisen sekä yhteistyötahon tavoitteena olleen isälapsitoiminnan jatkuvuuden merkittävyyden. Palautteista esille nousseet tulokset kirjassimme yhteenvedoksi opinnäytetyölle asettamiemme tavoitteiden mukaisesti. Pohdimme opinnäytetyömme eettisyyttä, tulostemme luotettavuutta ja ammatilliseen kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä.

12.1 Työn tärkeimmät tulokset

Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena oli liikunnallisen isä-lapsipäivän järjestäminen. Tavoitteena tämä oli haastava, sillä vaarana oli, ettei järjestämäämme päivään olisi ilmoittautunut ainuttakaan osallistujaa. Mikäli päivä ei olisi toteutunut, olisimme jääneet vaille toteutuksen kokemusta ja palautteita. Ilman näitä ei olisi ollut näyttöä isä-lapsipäivän jatkuvuuden merkittävyydelle, eikä sitä välttämättä olisi koettu tarpeelliseksi osaksi Vankilan perhetyötä. Päivä toteutui kuitenkin onnistuneesti ja saatujen palautteiden perusteella isä-lapsitoiminnan järjestäminen on merkittävää ja toivottavaa myös jatkossa.

Opinnäytetyömme toisena tavoitteena oli vanhemmuuden sekä isä-lapsisuhteen tukeminen, joka näyttäytyi päivässä vanhemman vastuunottona ja yhteisen ajan merkityksen korostumisena. Mykkäsen ja Eerolan (2014, 49) mukaan vahvin tekijä sitoutumisessa vanhemmuuteen on halu olla isä ja mukana lapsensa elämässä. Suullisessa loppukeskustelussa päivään osallistuneet isät ihmetteli-

vät, miksei enemmän isiä osallistunut päivään. Pohdimme, saattoiko liikunnallisen isä-lapsipäivän vähäisen osallistujamäärän yhtenä tekijänä olla se, ettei Vankilassa ole vanhemmuuteen sitoutuneita isiä.

Päivällä halusimme tukea isien vastuuta ja vanhemmuutta, sillä Haapakosken ja Silvénin (2010, 106–107) sekä Kariston, Takalan ja Haapolan (1998, 219) näkemysten mukaan päävastuu lapsesta on usein äidillä. Vankilassa olevat isät ovat fyysisesti poissa lapsen elämästä ja tämän vuoksi he saattavat kokea menettävänsä vanhemmuuttaan. Mikäli olisimme järjestäneet perhepäivän, ei tätä isyyden vahvistamista olisi välttämättä tapahtunut, sillä äidit olisivat saattaneet kantaa vastuun lapsesta isien jäädessä taustalle. Päivässämme isä kantoi vastuun niin lapsen ohjauksesta toiminnoissa kuin hänen perustarpeistaan. Saatu- jen palautteiden perusteella isät kokivat liikunnallisen isä-lapsipäivän olevan merkityksellinen tuki isyyden vahvistamiseksi ja he olivat kaivanneet isällistä vastuunottoa sekä vaihtelua perhetapaamisille.

Opinnäytetyömme kolmantena tavoitteena oli yhteisen tekemisen toteuttaminen vähillä resursseilla. Saaduista palautteista huomasimme isien oivaltaneen, ettei yhteisen ajan toteuttaminen vaadi rahallisesti suuria toimintoja, vaan tärkeämpää on isä-lapsiajan viettäminen yhdessä tekemällä. Yhteinen aika isän ja lapsen välillä korosti myös kehumisen ja kannustamisen merkitystä. Pohdimme, vääristivätkö toiminnoissa olleet välineet edullisuuden merkitystä, sillä käyttämiämme välineitä ei välttämättä löydy jokaisesta kodista. Olisimme voineet toteuttaa toiminnot mahdollisesti kotoa löytyvillä kierrätysmateriaaleilla, kuten muovi- ja pahvipakkauksilla. Tällöin arkiliikunnan ja yhdessä tekemisen edullisuus olisi konkretisoitunut paremmin.

Aikaisempien opinnäytetöiden tuloksissa on tullut esille vankilassa tapahtuvan isä-lapsitoiminnan sekä sen jatkuvuuden merkittävyys (Hyvönen & Lappalainen 2015, 31; Kivilahti 2014, 34; Onnela 2002, 69). Nämä tulokset tukevat myös meidän saamiamme tuloksia tapahtuman järjestämisen tärkeydestä. Palautteis- sa pyysimme kehitysideoita, joista esille nousi liikunnan lisäksi toive myös muis- ta toiminnoista, kuten kädentaidoista ja musiikista. Palautteiden perusteella isä-

lapsipäivä kannattaisi jatkossa järjestää eri toimintoja sisältävänä. Liikunnallisella isä-lapsipäivällä erotuimme kuitenkin aiemmista opinnäytetöistä, sillä ne ovat olleet eri tavalla toiminnallisia isä-lapsipäiviä. Liikunnallisen päivän järjestäminen onnistuu vähäisemmällä resursseilla, sillä muihin toimintoihin saattaa tarvita enemmän materiaaleja ja henkilökunnan läsnäoloa sekä taitoa ohjata toimintoja. Erilaisia toimintoja sisältävä päivä saattaa tuoda myös haasteita osallistujien ikätason mukaisen toiminnan suunnittelussa. Vaihtelevuutta liikunnalliseen isä-lapsipäivään sisältöihin voi tuoda liikuntalajien ja ajankohdan muutoksilla.

12.2 Seurakunnan ja Vankilan välinen yhteistyö

Suomen evankelis-luterilainen seurakunta tekee monipuolista työtä kuten perhe-, päihde- ja kriminaalityötä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.) ja Vankilan perhetyötä voisi laajentaa Seurakunnan tarjoamilla palveluilla. Yhteistyötä Vankilan ja Seurakunnan välillä voisi toteuttaa Seurakunnan diakoniatyöllä, perhetyöllä sekä varhais- ja erityisnuorisotyöllä, jotka tukisivat samalla moniammatillista osaamista. Vankilan ja Seurakunnan välinen yhteistyö on ollut vähäistä, joten sitä tehostamalla Vankilan perhetyö voisi saada uusia näkökulmia. Seurakunnan työntekijöiden kehittämisideoiden pohjalta voimme päätellä heidän olevan myös jatkossa kiinnostuneita tiivistämään Vankilan kanssa tehtävää yhteistyötä. Vankiloiden ja seurakuntien välinen yhteistyö saattaisi tuoda perhetyöhön Rikosseuraamuslaitoksen (2013a, 6) lapsi- ja perhetyön linjausten mukaista lapsikeskeisempää ulottuvuutta.

Isä-lapsitoimintaa järjestettäessä olisi hyvä myös jatkossa huomioida perhe kokonaisuutena. Seurakunnalta saadun palautteen perusteella vangeille ja heidän omaisille suunnatulle toiminnalle olisi tarvetta. Yhteistyö Vankilan ja Seurakunnan välillä lisäisi vertaistuen toteutusta ja vanhemmuuden tukemista. Seurakunta voisi tukea Vankilan perhetyötä järjestämällä erilaisia toimintoja, kuten teemailtoja, sielunhoitokeskusteluja, leirejä ja perhemessuja. Näiden toimintojen kautta Seurakunnan muut toiminnot saattavat tulla samalla tutuiksi, jolloin on myös mahdollista saada matalan kynnyksen ammatillista tukea. Seurakunnan

muihin toimintoihin osallistumalla voi lisäksi saada uusia tuttavuuksia ja sitä kautta uusia sosiaalisia verkostoja, jotka eivät ole sidoksissa Vankilaympäristöön. Yhteistyöllä Seurakunnan ja Vankilan välillä voidaan myös edistää hengellisen elämän tukemista tai uskon löytämistä osaksi yksilön elämää.

Haastettu kirkko (2012, 209–210) julkaisun mukaan keskeisenä kysymyksenä voidaan pitää miten seurakunnan ja rikosseuraamusalan yhteistyötä voidaan kehittää, sillä suurimman osan kirkon vankilatyöstä toteuttaa paikallisseurakunnat. Kirkolta odotetaan tukea erityisesti vankien perheille, mutta haasteita kirkon vankilatyölle tuo valtion asettamat säästötavoitteet rikosseuraamusalalle. Haasteista huolimatta seurakuntien ja vankiloitten välistä yhteistyötä olisi mahdollista kehittää aktiivisemmalla työskentelyllä. Opinnäytetyömme on näin ollen hyvä pohja vankilan ja seurakunnan välisen yhteistyön kehittämiseksi.

12.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön sijoittuminen Vankilaympäristöön korostaa oikeudenmukaisuutta ja ihmisen kunnioittamista eettisissä ratkaisuissa. Työskentelyämme ohjasivat sosiaalialaa koskevat arvot ja henkilökohtaiset periaatteet, joihin sisältyvät luottamus sekä vaitiolovelvollisuus. Vankila-aiheemme vuoksi korostimme opinnäytetyössämme anonymiteettia, emmekä siksi mainitse työssämme yhteistyötahon sijaintia tai osallistujien nimiä. Saadut palautteet ja muut materiaalit hävitimme asianmukaisesti. Lähetimme opinnäytetyömme Vankilan johtajalle ja erityisohjaajalle luettavaksi ennen sen julkaisua. Päivään osallistuneilla on myös mahdollisuus lukea valmis opinnäytetyömme. Lisäksi luetutimme opinnäytetyötämme lukuisilla lähipiirimmme henkilöillä, joilta saimme palautetta tekstin ymmärrettäväksi kirjoittamiseen ja sisältöön.

Opinnäytetyömme luotettavuutta tukevat monet lähteet, joita on työssämme hyödynnetty mielestämme kattavasti. Käyttämämme lähteet tukevat toisiaan sekä opinnäytetyötämme ja siihen liittyviä valintoja. Tarkastelimme lähteitä kriit-

tisesti ja tämän vuoksi käytimme pääasiassa kirjallisuutta, sillä mielestämme verkkolähteiden luotettavuuteen liittyy epävarmuutta.

Palautteisiin saimme kattavat vastaukset vähäisestä osallistujamäärästä huolimatta. Pohdimme perheinä toteutetun palautekyselyn luotettavuutta, sillä nopan käyttö on saattanut vaikuttaa vastausten määrään ja sitä kautta niiden luotettavuuteen. Ison silmäluvun sattuessa on ollut mahdollista, että perheet ovat keksineet tarvittavan määrän vastauksia, mikä voi heikentää tulosten luotettavuutta. Yhteisessä loppukeskustelussa tuli kuitenkin ilmi samoja asioita kuin kirjatuissa palautteissa, mikä tukee saatujen palautteiden luotettavuutta.

Vankilatyö sisältää jatkuvaa eettistä pohdintaa ja eettisten ratkaisujen tekemistä. Vuori (2004, 29–30) jakaa isyyden neljään malliin tasa-arvoiseen, hoivavaan, valintoja tekevään ja maskuliiniseen. Pohdimme voiko Vankilassa oleva isä sijoittua näistä mihinkään, sillä henkisesti hän saattaisi olla jokaista isyyden mallia, mutta käytännössä ei kykenisi toteuttamaan niistä mitään. Huttunen (2014, 192) mainitsee isän oikeuksista ja velvollisuuksista toimia täysivaltaisena vanhempana vankilassa olosta huolimatta. Voidaan kuitenkin pohtia, onko hyväksyttävää, että rikoksen tehneellä isällä on täysivaltainen oikeus ylläpitää perhesuhdetta vankilan ulkopuolelle. Vankila on Neiramon (2002, 34) mukaan ankarin rangaistuslaitos, jossa puututaan yksilön vapauteen. Vanhemman tekemästä virheestä ei tulisi rangaista lasta, vaan hänellä olisi oikeus vanhemman etunsa mukaisesti, kuten Aalto (2012, 150) ja Vankeuslaki (2005/767) mainitsevat. Tämä on mielestämme ristiriidassa Neiramon teorian kanssa, sillä yksilön vapauteen puuttuminen ankarimmassa rangaistuslaitoksessa käsittäisi myös puuttumisen perhesuhteiden ylläpitoon vankilan ulkopuolelle. Emme kuitenkaan ole sitä mieltä, ettei lapsella olisi oikeus etunsa mukaisesti tavata vankilassa olevaa vanhempaansa.

Rikosseuraamusvirasto (2003, 17, 96) ja Vankeuslaki (2005/767) mainitsevat tärkeäksi osaksi vankeusrangaistusta kuntoutuksen, johon kuuluu perhesuhteiden ylläpitäminen. Hughesin (2011, 184–185, 195) ja Juusolan (2011, 110) mukaan ero isästä saattaa vaikuttaa voimakkaasti lapsen kehitykseen ja kiintymys-

suhteeseen. Vankilan perhetyöllä on siis tahtomattaan suuri vastuu isälapsisuhteen ylläpitämisestä ja lapsen kehityksestä olettaen isän olleen lapsen elämässä ennen tuomiota. Vankilassa olo on ennen kaikkea rangaistus lakia vastaan tehdystä toiminnasta. Tämän teorian pohjalta herää kysymys onko eettisesti oikein vangita perheellisiä, sillä sen nähdään vaikuttavan sivullisiin ja heidän tulevaisuuden näkyymiin sekä sitä kautta myös yhteiskunnan tulevaisuuteen.

Vankilan sosiaalipedagogiikalla tuetaan perheenä yhdessä tekemistä joka saattaa olla yhteydessä uusintarikollisuuden vähenemiseen kuten Kurki (2010, 151, 168, 183) ja Vankilan erityisohjaaja toteavat. Mieleemme nousi ajatus teorian todenperäisyydestä, sillä onko perhesuhteiden ylläpitämisellä niin suurta vaikutusta rikollisuuteen. Osalla vangeista on jo lapsia ennen vankilaan joutumista eivätkä perhesuhteet tuolloin ole vaikuttaneet rikoksen tekemiseen.

12.4 Ammatillinen kehittyminen

Opinnäytetyön sijoittuminen Vankilaympäristöön mahdollisti ammattikorkeakouluopintojemme syventämisen uudella aihealueella. Kehittämishankettamme ohjasivat käyttämämme lait, teoria ja Rikosseuraamusala. Vankilaympäristö opetti meille turvallisuuden merkityksen, jossa on otettava huomioon fyysisen turvallisuuden lisäksi tietoturvallisuus. Opinnäytetyömme sisältää teemoja, joita on käsitelty opinnoissamme ja prosessin aikana saimme vielä syventyä näihin teemoihin. Käsittelemistämme teemoista merkittävämpänä asiana mieleemme jäi kasvatuksen, perhesuhteiden ja kehumisen merkitys lapsuudessa, sillä ne vaikuttavat kaikkeen yksilön elämässä. Vaikutukset näkyvät yksilön elämän valinnoissa, tavassa toimia ja ajattelussa. Nämä edellä mainitut vaikutukset voivat olla sekä negatiivisia että positiivisia. Lukemastamme teoriasta painottui myös vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus, joka tukee suhteen ylläpitämistä. Havahduimme tämän korostuvan erityisesti Vankilaympäristössä isän ollessa poissa lapsen elämästä.

Opinnäytetyöprosessi opetti työn aikatauluttamista, tapahtuman järjestämistä kokonaisuudessaan, teorian soveltamista käytäntöön ja työelämän yhteistyötaitoja. Näiden lisäksi kehityimme myös muissa sosiaaalialalla tarvittavissa taidoissa, kuten raportoinnissa ja vastuunotossa. Kehittämishankkeemme sijoittui ympäristöön, jossa vastaavaa toimintaa ei aiemmin ole toteutettu. Hankkeen myötä opimme uuden toiminnan järjestämisestä, jonka keskeisempänä asiana on suunnittelu ja sen kirjaaminen. Tässä koimme haasteita, sillä uusia ajatuksia ja ideoita nousi jatkuvasti esille ja näiden tuottaminen raportoitavaan muotoon oli vaikeaa. Tämän vuoksi olisi ollut hyvä pitää työskentelypäiväkirjaa, joka olisi helpottanut ajatusten jäsentämistä.

Keskeneräisyyden hyväksyminen opinnäytetyöprosessissa on ollut haastavaa, mutta samalla opettanut meille suuremman kokonaisuuden toteuttamisesta. Opinnäytetyöprosessiin kuuluu myös omien tuntemusten käsittely niiden mennessä laidasta laitaan omaa työtä kohtaan. Opimme näiden tunteiden olevan tavallisia ja kuuluvan prosessin kulkuun. Opinnäytetyöprosessin hahmottaminen on ollut vaikeaa ja kokonaisuus selkeytyi vasta prosessin loppuvaiheessa. Kokonaisuuden hahmottamisen kannalta tärkeää olisi ollut jäsentää opinnäytetyön vaiheet siten, että toiminnassa olisi askeleen edellä työvaiheiden todellista tilannetta, sillä oppiminen tapahtui aina vasta jälkikäteen. Liikunnallisessa isälapsipäivässä toimimme yhdessä tekemisen edullisuuden, ja jälkepäin ajateltuna olisimme voineet toteuttaa päivän toiminnot kierrätysmateriaaleja käyttämällä, kuten kehitysideoissa jo toimimme esiin.

Ammattikorkeakouluopintojen aikana tekstin tuottaminen kehittyi ja opinnäytetyöprosessi korosti kriittistä tiedonhankintaa sekä ajattelua. Opinnäytetyömme kehitti myös keskinäistä yhteistyötämme ongelman ratkaisussa ja ajatusten välisissä ristiriidoissa. Haasteena oli lisäksi päättää, milloin opinnäytetyömme oli valmis ja meille riittävä. Vastuu jakaantui välillämme tasapuolisesti, sillä teimme kaiken työhön liittyvän yhdessä.

Opinnäytetyöprosessi vahvisti ammatillisuuttamme, johon liittyy ennakkoluulojen kohtaaminen, ammatillinen herkkyyks sekä jatkuva reflektointi. Näistä saimme

myös lisää innokkuutta työelämään ja mahdolliseen jatkokoulutukseen. Opin-
näytetyöhömmme valitut teemat ovat antaneet herkkyyttä kohdata asiakasryhmiä
ja saada heidän kauttaan uudenlaisia näkökulmia ammatillisuuden kehitty-
miseksi. Olimme tyytyväisiä opinnäytetyöprosessiimme, joka ei olisi onnistunut
sellaisenaan ilman yhteistyötahon löytymistä. Haluammekin kiittää Vankilaa ja
Seurakuntaa yhteistyöstä ja päivään osallistujia sekä ohjaavia opettajiamme
prosessimme onnistumisesta.

LÄHTEET

- Aalto, Ilana 2012. Isyyden aika – historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskustelussa. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Arvonen, Sirpa 2004. Porukalla – perheliikuntaohjaajan käsikirja. Helsinki: Edita.
- Autio, Tuire & Kaski, Satu 2005. Ohjaamisen taito – liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.
- Diak 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. 5. uudistettu painos. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Verkkojulkaisuna:
<http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Documents/Kohti%20tutkiva%20ammattik%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6%C3%A4.pdf>
- Einon, Dorothy 2003. Luova lapsi – Kannusta lasta käyttämään luontaisia lahjojaan ja löytämään luovuuden monet muodot. Hämeenlinna: Karisto.
- Haapakoski, Maija & Silvén, Maarit 2010. Vauvan vuorovaikutus isän ja äidin kanssa. Teoksessa Maarit Silvén. Varhaiset ihmissuhteet – Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu. Helsinki: Minerva, 91–110.
- Haastettu kirkko 2012. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Verkkojulkaisuna:
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf)
- Hakala, Juha T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudemus.
- Hansen, Maija 2004. Olipa kerran perhe – Arvostava työote perhetyössä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry.
- Hartley-Brewer, Elizabeth 2006a. Kehu ja kasvata poika. Helsinki: Helmi.
- Hartley-Brewer, Elizabeth 2006b. Kehu ja kasvata tyttö. Helsinki: Helmi.
- Helminen, Marja-Liisa & Iso-Heiniemi, Mari 1999. Vanhemmuuden roolikartta – Käyttäjän opas. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

- Hughes, Daniel A 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus – Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-Kustannus.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat – Hoiva-isiä, etäi-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, Jouko 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Johanna Mykkänen & Petteri Eerola. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy, 178–196.
- Hyvönen, Katja & Lappalainen, Anna 2015. "Ei vartijan avainten kilinää" Isä-lapsi-päivä Sukevan vankilassa. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Hämäläinen, Juha 1993. Sosiaalietiikka oppi- ja tutkimusalana. Teoksessa Juha Hämäläinen & Pauli Niemelä. Sosiaalialan etiikka. Helsinki: WSOY, 37–118.
- Hämäläinen, Pekka 2010. Isä ja minä – ainutlaatuinen ihmissuhde hyvässä ja pahassa. Helsinki: Minerva.
- Innanen, Jukka 2011. Ryhmänohjaus – Estämään nuorten syrjäytymistä. Tampere: Jukka Innanen.
- Juusola, Mervi 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Helsinki: Otava.
- Jämsä, Juha 2010. Millaista on isänrakkaus? Teoksessa Juha Jämsä & Susa Kalliomaa (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 30–39.
- Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko, Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 192–232.
- Kabat-Zinn, Jon & Myla 2011. Jokapäiväiset ilonaiheet – Vanhemmuus ja tietoinen läsnäolo. Helsinki: Basam Books.
- Kalliomaa, Susa 2010. Voiko tunteista selvitä hengissä? Teoksessa Juha Jämsä & Susa Kalliomaa (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 98–111.
- Karisto, Antti; Takala, Pentti & Haapola, Ilkka 1998. Matkalla nykyaikaan – Elin-tason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Helsinki: WSOY.

Kennedy, Susan 2009. National Fatherhood Initiative – InsideOut Dad™ Program in Maryland and Ohio Prisons. Evaluation report. Viitattu 3.11.2016.

http://cdn2.hubspot.net/hub/135704/file-567569165-pdf/Research_Eval_Files/57_ONeil_IOC_FINAL-RE-PORT_Evaluation_022309.pdf?_hssc=162717731.2.1478191284188&_hstc=162717731.9f6660aa97ddad4e64e01956bdf61431.1478191284188.1478191284188.1478191284188.1&_hsfp=2840541872&hsCtaTracking=98c8ad6d-148c-43d3-92d4-c5dcbc8f9e1e%7Cab513675-dcca-4675-a79d-78b438be1c5f

Kivilahti, Anna 2014. Isä-lapsi-päivän järjestäminen Satakunnan vankilan Huitisten osastolla. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kolehmainen, Jani 2004. Osallistuva isä – Muuttunut mies? Teoksessa Ilana Aalto & Jani Kolehmainen (toim.) Isäkirja - Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 89–108.

Kriminaalihuollon tukisäätiö i.a.a. Ehjä perhe -toiminta. Viitattu 7.9.2016.

http://www.kritsi.fi/fin/palvelut/ehja_perhe_toiminta/

Kriminaalihuollon tukisäätiö i.a.b. Emilia DVD. Viitattu 28.3.2016.

http://www.kritsi.fi/fin/palvelut/ehja_perhe_toiminta/emilia-dvd/

Kristeri, Irene 1999. Näe minut – Vanhemmuus ja lapsen kohtaaminen. Helsinki: Karas-Sana Oy.

Kupias, Päivi; Peltola, Raija & Saloranta, Paula 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WSOYpro.

Kurki, Leena 2010. Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Teoksessa Leena Kurki, Matleena Kurki-Suutarinen ja Karoliina Taruvuori. Muurien sisällä – Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Tampere: University Press, 133–212.

Kurki-Suutarinen, Matleena 2010. Kidutuksesta vankien elämänhallinnan edistämiseen. Teoksessa Leena Kurki, Matleena Kurki-Suutarinen & Karoliina Taruvuori. Muurien sisällä – sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Tampere: University Press, 21–55.

- Kuuluvainen, Salla 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Laine, Matti 2014. Kriminologia ja rankaisun sosiologia. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus Acta Poenologica 1/2014. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. Viitattu 18.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20lapsen%20huollosta%20%26%20tapaamisoikeudesta%2A>
- Laki rikosseuraamuslaitoksesta 27.11.2009/953. Viitattu 3.3.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20rikosseuraamuslaitoksesta>
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 19.2.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>
- Lee, Nicky & Sila 2011. Äidin ja isän käsikirja. Hämeenlinna: Päivä.
- Lehmusvaara, Lotta 2015. Vanhemman vankeuden aiheuttamat haitat lapselle. 13.3.2015. Portti vapauteen. Viitattu 16.4.2016.
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/3195/vanhemman_vankeuden_aiheuttamat_haitat_lapselle
- Mykkänen, Johanna & Eerola, Petteri 2014. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa Johanna Mykkänen & Petteri Eerola. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 49–64.
- Neiramo, Ilkka 2002. Vankeinhoidon etiikka. Teoksessa Markku Salminen & Klaus Toivonen (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Helsinki: Tietosanoma, 34–48.
- Ojanen, Markku 2014. Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita.
- Onnela, Elviira 2012. Isyyden tukeminen vankilassa toiminnallisilla menetelmillä: isä- lapsi- päivästä Käyrän vankilan jokavuotinen tapahtuma. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä –

- varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Viitattu 17.9.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/OKM21.pdf?lang=fi>
- Portti vapauteen i.a. Rikosoikeudellinen prosessi ja seuraamukset. Viitattu 16.4.2016
http://www.porttivapauteen.fi/laheiset/paiva_kerrallaan/rikosoikeudellinen_prosessi_ja_seuraamukset
- Punainen Risti 2015. Punaisen Ristin vapaaehtoiset tukevat perhetyötä vankiloissa. Viitattu 21.7.2016.
<https://www.punainenristi.fi/uutiset/20150522/punaisen-ristin-vapaaehtoiset-tukevat-perhetyota-vankiloissa>
- Rankinen, Merja 2010. Isyyden peilit. Teoksessa Juha Jämsä & Susa Kalliomaa (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 87–97.
- Rikoslaki 19.12.1889/39. Viitattu 29.1.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btupe%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki>
- Rikosseuraamuslaitos 2013a. Lapsi- ja perhetyön linjaukset. Viitattu 20.8.2016.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6G5krDHMF/Lapsi- ja_perhetyon_periaatteet_.pdf
- Rikosseuraamuslaitos 2013b. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 16.4.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>
- Rikosseuraamuslaitos 2016a. Vangit. Viitattu 7.9.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/tilastot/vangit.html>
- Rikosseuraamuslaitos 2016b. Vanhemman vankeusrangaistus. Teoksessa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos – Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 19.9.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/vanhemman-vankeusrangaistus>
- Rikosseuraamusvirasto 2003. Perhe muurin toisella puolella. Työryhmän mietintö. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2003. Viitattu 1.6.2016.

http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusar-ja/kX66Am1fz/1_2003_Perhe_muurin_toisella_puolella.pdf

Sinkkonen, Jari 1998. Yhdessä isän kanssa. Porvoo: WSOY.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Viitattu 8.3.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Viitattu 22.11.2016.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/C871691F974613C2C2257480003C5857?OpenDocument&lang=Fi>

Tapio, Nina; Seppänen, Paula; Hyppönen, Tuula; Janhunen, Tarja; Prusila, Leila; Salo, Saara; Toivanen, Riikka & Vilén, Marika 2010. Parisuhde ja vanhemmuus. Teoksessa Marika Vilén, Paula Seppälä, Nina Tapio & Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, 101–167.

Taruvuori, Karoliina 2010. Arvoja ja elämänhallintaa vankilassa. Teoksessa Leena Kurki, Matleena Kurki-Suutarinen ja Karoliina Taruvuori. Muurien sisällä – Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Tampere: University Press, 59–130.

Telama Risto 2000. Kuinka liikunta ja urheilu tukevat kasvua ja sosiaalista kehitystä kouluikässä? Teoksessa Mari Miettinen. Haasteena huomisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu II tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. Jyväskylä: LIKES, 55–80.

Uusitalo, Hannu 1998. Tiede, tutkimus ja tutkielma – Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.

Vallo, Helena & Häyrynen, Eija 2014. Tapahtuma on tilaisuus – Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Valtioneuvoston asetus rikosseuraamuslaitoksesta 1739/2015.

Vankeuslaki 23.9.2005/767. Viitattu 14.4.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767#L12P1>.

- Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2013. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 23.4.2016. <http://www.vslk.fi/index.php?id=19>
- Vehkalahti, Reetta 2007. Kehu lapsi päivässä – Vinkkejä ja toimintatapoja lapsen itsetunnon tukemiseen. Helsinki: Lasten Keskus.
- Vilén, Marika; Hansen, Maija; Janhunen, Tarja; Kytöpuu, Katri; Salo, Saara; Seppänen, Paula; Seppänen, Sami & Tapio, Nina 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Marika Vilén, Paula Seppälä, Nina Tapio & Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, 9-59.
- Vilka, Hanna & Airaksinen Tiina 2003. Toiminallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Vuori, Jaana 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Ilana Aalto & Jani Kolehmainen (toim). Isäkirja – mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 29–63.

LIITE 1: Mainos

Päivä, jolloin jokainen onnistuu!

Lauantai 6.8.2016

Kello 12.00-15.00

Tule mukaan toiminnalliseen isä-lapsipäivään!

Mukaasi tarvitset rennot säänmukaiset vaatteet sekä iloisen ja avoimen mielen.

Lasten saattajille järjestetään mahdollisesti ohjelmaa päivän ajaksi, niistä lisätietoja myöhemmin.

Anomus päivään osallistumisesta asiointilapulla erityisohjaajille 10.7.2016 mennessä.

Päivässä mukana:

Sosionomiopiskelijat Nina ja Henna

LIITE 2: Liikunnallinen isä-lapsipäivä

Alkulämmittely:

1. Isä-lapsipeili, jonka tarkoituksena on yhden tehdä liikkeitä muiden matkiessa
2. Maa-meri-laiva, jossa kentälle piirretään kolme samansuuntaista viivaa reiluin välein. Toisessa reunassa on "maa", keskellä "meri" ja toisessa reunassa "laiva". Yksi huutaa jonkin edellä mainituista alueista, jonka mukaan osallistujat siirtyvät valitsemallamme tyylillä oikeaan paikkaan.
3. Viivajuoksu, jossa teimme kaksi viivaa kentän molempiin reunoihin. Viivalta toiselle siirryttiin eri tavoin:
 - sivulaukkalla
 - takaperin kävelyllä
 - loikkien
 - karhukävellen
 - hiippaillen
 - yhdellä jalalla hyppien
 - pyörien
 - tasajalkaa hyppien
 - rapukävellen
 - kyykkykävellen
 - lasten keksimät tavat liikkua (4 tapaa)

Rastit:

1. Renkaan heitto, heitä rengasta maassa olevaan keppitelineeseen. Kuinka kaukaa onnistuit? Hypi yhdellä jalalla seuraavalle rastille.
2. X-hyppy, tehkää haara-perus-hyppyjä siten, että hyppyjenne yhteen laskettu määrä on 100. Kyllä te jaksatte! Kävele seuraavalle rastille.

3. Ihmispatsas, muodostakaa patsas siten, että maahan osuu ainoastaan: 3 jalkaa, 4, kättä ja 1 pää. Onnistuiko? Keksittekö itse lisää? Juokse seuraavalle rastille.
4. Tarkkuus vippaus, yrittäkää saada lämättyä pallo frisbeen avulla maassa olevaan ämpäriin. Montako kertaa onnistut? Kulje takaperin seuraavalle rastille.
5. Ihmispatsas, muodostakaa patsas siten, että maahan osuu ainoastaan: 1 käsi, 2 jalkaa ja 1 pää. Onnistuuko? Keksittekö itse lisää? Hyppää tasajalkaa seuraavalle rastille.
6. Kuljetus ja syöttö, kuljeta jalkapalloa pujotellen maassa olevia tötsiä. Syötä seuraavalle. Pysykö pallo hallussa? Rapukävele seuraavalle rastille.
7. Pussihyppely, kulje pujottelurata pussihypellen. Pysytkö pystyssä? Iskä kuljettaa sinut seuraavalle rastille.
8. Ihmispatsas, muodostakaa patsas siten, että maahan osuu ainoastaan: 2 jalkaa ja 3 kättä. Onnistuuko? Keksittekö itse lisää? Kulje sivuttain seuraavalle rastille.
9. Torni, kuinka korkean tornin saatte rakennettua palikoista? Mitä muuta palikoista voisi tehdä? Hölkkää seuraavalle rastille.
10. Kyykky-hyppy, tehkää kyykky-hyppyjä siten, että hyppyjenne yhteen laskettu määrä on 100. Kyllä te jaksatte! Kävele narua pitkin seuraavalle rastille.
11. Keilaus, yrittäkää saada kaadettua keilat pallolla viivan kohdalta. Kaatuiko keilat? Sivulaukkaa seuraavalle rastille.
12. Tarkkuusheitto, yrittäkää saada heitettyä pallo maassa olevaan ämpäriin. Montako kertaa onnistut? Loiki seuraavalle rastille.

13. Onginta, virvelöi ämpärissä palikat ja koita saada siirrettyä ne virvelin avulla maassa olevaan ympyrään. Siirtyikö palikat? Hiivi seuraavalle rastille.

14. Pallon kuljetus, solmi sukkanauha vyötäröllesi siten, että pallo jää roikkumaan jalkojesi väliin. Koita nyt kuljettaa tennispalloa tällä roikkuvalla pallolla maassa olevien kaarien lävitse. Saatko pallon liikkeelle? Kyykkykävele seuraavalle rastille.

15. Hyppynaru, hyppikää hyppynarua siten, että hyppyjenne yhteen laskettu määrä on 60. Kyllä te onnistutte! Keksikää tyyli jolla siirrytte seuraavalle rastille.

16. Pallon puhallus, kuljeta pingispalloa puhaltamalla sitä maassa olevien kaarien lävitse. Kulkeeko pallo? Karhukävele seuraavalle rastille.

17. Frisbee, kopitelkaa frisbeellä. Montako koppia saitte? Loikkikaa seuraavalle rastille.

Keksi tekemistä -piste: Tarkoituksena keksiä uusia liikuntamuotoja ja -leikkejä annetuista välineistä.

LIITE 3: Palautekysely perheille

Heittäkää noppaa ja kertokaa niin monta asiaa, kuin nopan silmäluku näyttää:

Millaisia odotuksia teillä oli päivästä?

Millaisia ajatuksia päivä herätti teissä?

Mikä päivässä oli parasta?

Osallistuisitteko uudestaan vastaavanlaiseen päivään ja miksi?

Miten kehittäisitte päivää?

LIITE 4: Palautekysely isille

Ajatuksia päivästä

Millaisia odotuksia sinulla oli päivästä isänä?

Millaisia ajatuksia päivä sinussa herätti isänä?

Miten isä-lapsipäivä tuki isyyttäsi?

Nousiko sinulle uusia ajatuksia isyydestä isä-lapsipäivän aikana, millaisia?

Millainen vankilan järjestämä toiminto tukisi parhaiten isyyttäsi?

LIITE 5: Kunniakirja

KUNNIAKIRJA

**OSALLISTUI ISÄ-LAPSIPÄIVÄÄN JA
ONNISTUI LOISTAVASTI PÄIVÄN TOIMINNOISTA.**

**"SAAT OLLA TÄYNNÄ YLPEYTTÄ SIITÄ,
KUKA OLET JA TIEDÄTHÄN,
ETTÄ OLET AINUTLAATUINEN
JUURI TUOLLAISENA!"**

6.8.2016